

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Γέροντος **ΠΑΪΣΙΟΥ** (†1994)

«**ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ**»

ΕΚΛΕΚΤΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

**ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ
ΑΓΩΓΗ-ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ**
για **ΟΛΟΥΣ**:

ΝΕΟΥΣ & ΩΡΙΜΟΥΣ
(ἀγάμους & ἐγγάμους,
παπποῦδες-γιαγιάδες).

Γιά πρόληψη καὶ
διόρθωση λαθῶν· γιά
ὀρθές-ὀρθόδοξες συμ-
βουλές καὶ ὁδηγίες.

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ
ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ΛΟΓΟΙ
Δ΄.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

ΙΕΡΟΝ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΝ
«ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ»
ΣΟΥΡΩΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
2002

«Οὐ γὰρ δὴ διδά-
σκων μόνον οὐδὲ φθεγ-
γόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁρώ-
μενος ἀπλῶς ἱκανὸς ἦν
ἅπασαν ἀρετῆς διδα-
σκαλίαν εἰς τὴν τῶν
ὁρώντων ψυχὴν εἰσα-
γαγεῖν». (Ἁγ. Ἰωάννης
Χρυσόστομος, ΕΠΕ 37, 28).

Ὁχι δηλαδή μόνο
καθὼς ἐδίδασκε καὶ
ὁμιλοῦσε, ἀλλὰ καὶ γε-
νικά καθὼς τὸν ἔβλε-
παν, ἦταν ἱκανὸς νὰ
εἰσαγάγει στὴν ψυχὴ
τους ὅλη τὴ θεωρία
(καὶ πράξη) τῶν Ἀ-
ρετῶν!

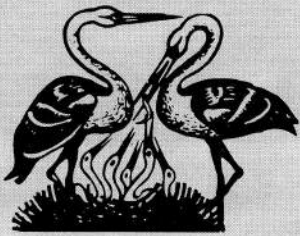
Τ.102
2004

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ

ΕΚΔΟΣΗ
Π.Ε.ΦΙ.Π.
(βλ. σ. 2)

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ

ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
Βοηθήστε στὴν ἐπανεκδόση καὶ εὐρύτερη διάδοσή του

Ή Π.Ε.Φ.Ι.Π. ἔχει τιμηθῆ με:

- ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ (1979)
- ΕΠΑΙΝΟ Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚ. ΑΘΗΝΩΝ (2001)
- ΕΠΑΙΝΟΥΣ πολλῶν Δημοσ. & Ίδιωτ. Φορέων
- ΕΥΛΟΓΙΑ καὶ σύσταση Ἰ. Συνόδων καὶ Ἰ. Μητροπόλεων Ἐκκλησίας Ἑλλάδος καὶ Κύπρου.

«Τὸ πελαργίζειν ἐστὶ φιλο-
τεκνεῖν καὶ φιλογονεῖν».

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Τριμηνιαῖο δημοσιογραφικὸ ὄργανο
τῆς «Πανελληνίας Ἐνώσεως Φίλων
τῶν Πολυτέκνων» (Π.Ε.Φ.Ι.Π.).

Ἔτος 27ο, ἀρ. φύλλου 102,
Ἀπρίλιος-Μάιος-Ἰούνιος 2004.

Ἀκαδημίας 78Δ-106 78 ΑΘΗΝΑ.

☎ 210-38.38.496, 210-38.22.586,

FAX: 210-38.39.509.

e-mail: pefip@otenet.gr

Α.Φ.Μ.: 090047658, Δ.Ο.Υ. Α' Ἀθηνῶν.

Ίδιοκτήτης: Π.Ε.Φ.Ι.Π.

Ἐκδότης: Ἀντώνιος Ε. Ἀντωνίου,
τ. Διευθυντῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς,
Πρόεδρος Π.Ε.Φ.Ι.Π.

Ἡ Ε.Π.Ο. συντάσσεται ἀπὸ Ἐπιτροπῆ.

Διευθυντῆς Συντάξεως:

Ἄγιορείτης Μοναχὸς Νικόδημος
(Μπιλάλης, πτ. Θεολ.-Φιλολ.).

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

Δ. Παπαδόπουλος, Copy Print Α. Ε.,
Παλλήνη. ☎ 210-60.38.590.

Ἡ Ε.Π.Ο. ἀποστέλλεται καὶ δια-
νέμεται ΔΩΡΕΑΝ. Δεκτὲς οἱ
προαιρετικὲς Εἰσφορὲς-Δωρεές.

Η Π.Ε.Φ.Ι.Π. ΕΙΝΑΙ:

• Φιλανθρωπικὸς-κοινοφελῆς Σύλλο-
γος καὶ λειτουργεῖ ὡς «Σταθμὸς ΠΡΩ-
ΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ Ὑπερπολυτέκνων-
Πολυτέκνων Ἑλλάδος», ἀπὸ ὅλη τῆ Χώ-
ρα, με ΕΞΙ (6) ΠΑΙΔΙΑ καὶ ἄνω, ἀνή-
λικα ἢ σπουδάζοντα.

• ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
γῆρῶν, ἀναπήρων, ἀσθενῶν, φυλακισμένων,
διαζευγμένων καὶ με 5, 4 καὶ 3 παιδιὰ,
ἀλλὰ καὶ ΑΓΑΜΩΝ μητέρων καὶ γενικά
ΕΓΚΥΩΝ, πού πιέζονται γιὰ ΕΚΤΡΟΣΗ,
γίνονται κατ' ἐξαιρέση δεκτὲς. ΧΡΕΙΑ-
ΖΟΝΤΑΙ ὁμῶς ἔγκυρα ΔΙΚΑΙΟΛΟ-
ΓΗΤΙΚΑ: πιστοποιητικὸ οικογενειακῆς
καταστάσεως, ὑγείας-Κρατικῶ Νοσοκομείου
κλπ., καθὼς καὶ οικογενειακῆ ΦΩΤΟ-
ΓΡΑΦΙΑ (καθαρή καὶ σοβαρή).

ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ

• ΔΩΡΕΕΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΑ
(6λ. ἐπομένους Τραπεζ. Λογαρ/μῶς καὶ
ἐσώκλειστη Ταχυπληρωμῆ, σ. 30-31).

• ΔΩΡΕΕΣ-ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΕ ΕΙΔΗ:
τρόφιμα, ἱματισμὸ καινούργη ἢ σὲ καλή
καὶ καθαρή κατάσταση, κλινικοαετώματα
καὶ ἐπιπλα, οικιακὰ σκευῆ κλπ., βιβλία,
σχολικὰ εἶδη, παιχνίδια, ἀλλὰ καὶ ΟΙ-
ΚΙΕΣ ἢ ΟΙΚΟΠΕΔΑ, ὅπως καὶ παντὸς
εἶδους ΔΩΡΕΑ χάρι τῶν συγχρόνων
ἡρώων Πολυτέκνων ἀδελφῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΗΣ Π.Ε.Φ.Ι.Π.

- ΕΘΝΙΚΗ (Υποκατ/μα ὁδ. Σόλωνος 75) ἀριθμ. 151/296047-89.
- ΕΜΠΟΡΙΚΗ (Κεντρικὸ, ὁδ. Σοφοκλέους 11) ἀριθμ. 18950804.
- ΑΓΡΟΤΙΚΗ (Κατ/μα ὁδ. Πανεπιστημίου 23) ἀρ. 002 01 085180 21.
- ALPHA BANK (Κεντρικὸ, ὁδ. Σταδίου) ἀρ. 101002002080906.
- Δωρεές μέχρι 2.935 € φοροαπαλλάσσονται 100%, ἐφόσον κατατίθενται σὲ Τράπεζα.
Γιὰ ποσὰ ἀνω τῶν 2.935 € παρακρατεῖται φόρος 10%. Γιὰ τὴν ἔκδοση Ἀποδεί-
ξεων Εἰσπραξέων κλπ. πληροφορίες παρέχει ἡ Π.Ε.Φ.Ι.Π. τηλεφωνικὰ ἢ με FAX.

ΓΙΑ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ

«ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ» (Π.Ε.Φ.Ι.Π.).

Λειτουργεῖ ὡς αὐτοτελὴς Σύλλογος σὲ συνεργασία με τὴν Ἑλληνικὴ Π.Ε.Φ.Ι.Π.

Πρόεδρος: Ἀνδρέας Μαυρουδῆς, θεολόγος-καθηγητῆς. Διεύθυνση: Πρεβέξης 8 - Κάτω Πολεμίδα,
Ἄγ. Ἰωάννης, 4154 ΔΕΜΕΣΟΣ, τηλ. 25-567.933. Ὁρες ἐπικοινωνίας 6-11 μ.μ.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ Π.Ε.Φ.Ι.Π. ΚΥΠΡΟΥ:

- ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ, Ὑποκ/μα Παπαφιλότου 1, Ἄγ. Ἰωάννης-Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: 0341-01-031847.
- ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, Ὑποκ/μα Πάφου 2, Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: 022-21017153.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

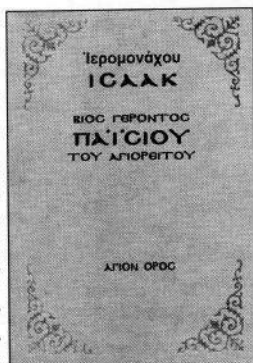
Α'. Γιά τό μακαριστό Γέροντα Παΐσιο από τήν Π.Ε.ΦΙ.Π.

Δύο μῆνες μετά τήν κοίμηση τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα (†12η Ἰουλίου 1994) ἀφιέρωσαμε σ' αὐτόν, μέ τόν τίτλο «ΦΙΛΟΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ. Ὁ Γέροντας Παΐσιος, Ἁγιορείτης Ἀσκητής (1924 – 1994)», μέρος τοῦ τεύχους ὑπ' ἀρ. 64, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 1994, σ. 17-22. Ἀλλά καί πρῖν ἀπό τήν κοίμησή του εἶχαμε δημοσιεύσει κάποια ἄρθρα του, ἐνῶ εἶχαμε παρουσιάσει καί τά πρώτα βιβλία του (βλ. σ. 7), ὅπως καί Ἀποσπάσματα-Ρητά μέ τόν τίτλο «Γέρο. ΠΑΪΣΙΟΥ... ΔΙΑΛΕΞΕΣ γιά τήν Οἰκογένεια, γονεῖς-παιδιά» (α'–ε', στό τεῦχος 65/1995, σ. 12-13, καί ιζ'– κε', στό τεῦχος 67/1995, σ. 14-15).

Καί αὐτό τό ἐκάμαμε – καί θά συνεχίζουμε νά τό κάνουμε, σὺν Θεῷ –, γιατί ἡ σχέση καί ἐπικοινωνία Μελῶν τῆς Π.Ε.ΦΙ.Π. μέ τό μακαριστό Γέροντα ὑπῆρξε πολυετής, ἀδιάκοπη καί «ειδική». Ὑπῆρξε, ὅπως ἐγράψαμε στό ἀναφερθέν «Φιλοπολυτεκνικό Μνημόσυνο» γι' αὐτόν, «πνευματικός καθοδηγός καί στυλοβάτης τῆς Π.Ε.ΦΙ.Π., πού ἀγαποῦσε, διαβάζοντας καί τό Περιοδικό αὐτό, ἀπό τά ἐλάχιστα πού διάβαζε», κάνοντας καί τίς πατρικές καί σοφές ὑποδείξεις καί παρατηρήσεις του. «Εἶχαμε δηλαδή κι ἐμεῖς τήν εὐλογία τῆς γνωριμίας καί συγχνης ἐπικοινωνίας μαζί του ἐπὶ μία 35ετία καί ἴσως γι' αὐτό νά ἔχουμε τήν εὐθύνη νά μὴν ἀποσιωπήσουμε κάποια πράγματα, πού δέν ἔχουν γραφῆ καί ἴσως δέν θά γραφοῦν ἀπό ἄλλους...» (βλ. τεῦχος 64/1995, σ. 18). Μάλιστα σκεπτόμαστε, ἂν ἀξιωθοῦμε νά γράψουμε κάτι ιδιαίτερο, ὡς ὀφειλόμενο χρέος, αὐτό νά ἔχει τόν τίτλο: «ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΕΡΟΝΤΑ ΠΑΪΣΙΟ...».

Βέβαια, στά ἰδικά του βιβλία (τά 4 πού ἐγράψαμε ζῶν καί τά 4, ὡς τώρα, μέ τοὺς «Λόγους» του, πού ἐπιμελήθηκε καί ἐξέδωσε τό Ἱ. Ἡουχαστήριον Σουρωτῆς, περιέχοντα πολλά καί αὐθεντικά αὐτοβιογραφικά καί βιογραφικά στοιχεῖα. Καί αὐτά συμπληρώθηκαν καί συμπληρώνονται ἀπό τά πολλά ὡς τώρα γραφέντα βιβλία ἀπό διαφόρους συγγραφεῖς γιά τό Πρόσωπο καί τό Ἔργο τοῦ συγχρόνου ἁγίου Γέροντα.

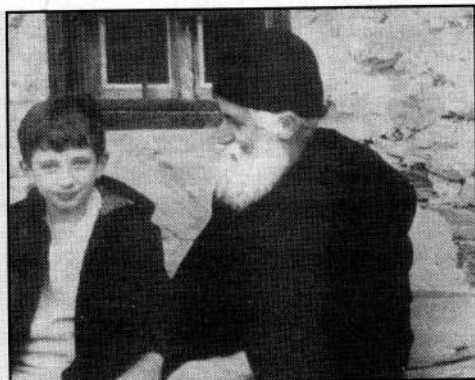
Ἐχοντας λοιπὸν ἀναγνώσει ὅλα τά βιβλία τοῦ ἰδίου τοῦ Γέροντα, ἀλλά καί σχεδὸν ὅλα ὅσα ἐγράφησαν γι' αὐτόν (περὶ τά 15, ἐκτός ἀπὸ τά πολλά ἄρθρα), πιστεύουμε – καί καταθέτουμε ἐδῶ τή μαρτυρία μας – ὅτι τό πληρέστερο καί αὐθεντικότερο βιογραφικό βιβλίο γιά τό Γέροντα Παΐσιο εἶναι τό πρόσφατα ἐκδοθέν βιβλίο τοῦ ἡδὴ μακαριστοῦ μαθητοῦ του: Ἱερομονάχου ἸΣΑΑΚ, ΒΙΟΣ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, Ἁγιον Ὄρος 2004. (Σελίδες 717, χρυσοπανόδετο, σχήματος 14 × 21 ἐκτα., ἐκδοση Καλύβης Ἀναστάσεως, Καρπάλα – 630 86 Καρφές). Τιμᾶτα 13 €. Γι' αὐτό καί ἀνεπιφύλακτα παραπέμπουμε σ' αὐτό, πού ἀποκαλύπτει καί ἀγνωστα ὡς τώρα στοιχεῖα γιά τό Γέροντα, τόσο γιά τό βίο του, ὅσο καί τή διδασκαλία του.

«Ἄρκεϊ μοι μόνον τό βλέπειν σε, πάτερ».

«Μοῦ ἄρκεϊ καί μόνο νά σέ βλέπω, πάτερ».

(Ρῆση ἐπισκέπτη τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ἀπὸ τό «Γεροντικό»).

Ἀναφέροντας προηγουμένως περί τῶν βιβλίων τοῦ ἰδίου τοῦ Γέροντα καί ἄλλων συγγραφέων γι' αὐτόν, ἔμμεσα παραλέμψουμε στήν ὄντως ἀξιόλογη καί ἀξιοθαύμαστη ζωῆ-βιογραφία του, καθώς καί στή θεοφώτιστη καί ὀρθόδοξη διδασκαλία του, ἡ ὁποία καί τόν καθιέρωσε πλέον ὡς σύγχρονο ἐκκλησιαστικό διδάσκαλο, κατὰ τό ἀγιοπατερικό: «πρῶξις θεωρίας ἐπίδασις» καί ἀντίστροφα. Χάρη ὅμως ὅσον τυχόν δέν ἔχουν ἀναγνώσει βιβλία τοῦ ἰδίου τοῦ ἀγίου Γέροντα ἢ περί αὐτοῦ, ἀναφέρουμε ἐδῶ τά ἐλάχιστα ἐπόμενα βιογραφικά του στοιχεῖα. Ὡστόσο συνιστοῦμε θερμά στους τυχόν ἀγνοοῦντας Ἀναγνώστες νά «φιλοτιμηθοῦν» καί ν' ἀναγνώσουν τουλάχιστο τά βιβλία τοῦ Γέροντα «Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης»¹ (μαζί μέ τήν ἰ. Ἀκολουθία του, 23 ἐκδόσεις ἀπό τό 1975· βλ. Ἰ. Ναό του σελ. 5 καί ἰ. Εἰκόνα του σελ. 7) καί «Οἰκογενειακή Ζωή» (4 ἐκδόσεις ἀπό τό 2002), ἀλλά καί τό ἀναφερόμεν βιογραφικό βιβλίο τοῦ μακαριστοῦ Ἱερομονάχου Ἰσαάκ γιά τό μακαριστό Γέροντα.

Β'. Σύντομα βιογραφικά στοιχεῖα γιά τό Γ. Παῖσιο.

– Γεννήθηκε τό 1924 στά Φάρσαα-«Βαρασιό» τῆς Καππαδοκίας καί ἄρθεος 40 ἡμερῶν βαπτίσθηκε ἀπό τόν μετὰ ταῦτα Ἅγιο Ἀρσένιο τόν Καππαδόκη (1841 – †1924), ὁ ὁποῖος καί τοῦ ἔδωσε βαπτίζοντάς τον τό ὄνομά του (Ἀρσένιος – καί ὄχι τό ὄνομα «Χρίστος», πού ἤθελαν καί περίμεναν οἱ γονεῖς του – λέγοντας χαρακτηριστικά: «Καί ἐμένα ποιός θά μέ ἀντικαταστήσῃ;»). Ἦταν δέ ὁ νεοφώτιστος Ἀρσένιος 8ος ἀπό τά ἀδελφια του, πού ἐφθασαν τά 10!

– Ἀκριδῶς μετὰ τή Βάπτισή του ἡ οἰκογένεια τῶν εὐσεβῶν γονέων του Προδρόμου καί Εὐλογίας-Εὐλαμπίας Ἐξνεπίδη καί ὅλοι οἱ συγχωριανοί, μαζί καί μέ τόν εὐλαδέστατο Ἱερέα τους π. Ἀρσένιο, ἤλθαν στήν Ἑλλάδα, κατὰ τήν ἀνταλλαγῆ τῶν πληθυσμῶν μετὰ τή Μικρασιατική Καταστροφή (1922), καί ἐγκαταστάθηκαν ἀρχικά στήν Κέρκυρα, ὅπου μετὰ 40 ἡμέρες ἐκοιμήθηκε ὀσιακά καί ἐτάφηκε ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος, ὅπως τό εἶχε προφητεῦσαι! Στή συνέχεια ἡ οἰκογένεια Ἐξνεπίδη καί ἄλλοι συγχωριανοί ἀπό τήν Κέρκυρα μεταφέρθηκαν στήν Κόνιτσα τῆς Ἠπείρου, ὅπου καί ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα.

– Εἶναι ἀξιοθαύμαστο τό ὅτι ὁ μικρός Ἀρσένιος ἀπό τή βρεφική καί παιδική του ἡλικία εἰδείξε καί ἀπέδειξε, ὄχι ἀπλά θρησκευτική κλίση, ἀλλά καί μοναχική, λέγοντας ὅτι θά γίνει Μοναχός, χωρίς νά ἔχει ἰδεῖ καν Μοναχό! Ἀπέφυγε τά συνήθη παιδικά παχνίδια, νήστευε καί προσευχόταν πολύ! Ἐπαληθεύθηκε δηλαδή στό μικρό Ἀρσένιο ὁ προφητικός λόγος τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου, πού τόν ἐβάπτισε δίδοντάς του τό ὄνομά του καί λέγοντας: «Καί ἐμένα ποιός θά μέ ἀντικαταστήσῃ;» (σὴν ἀφιερωμένη καί ὀσιακή ζωῆ δηλαδή).

– Ὀλόκληρη ἡ ζωῆ τοῦ μικροῦ καί νέου καί ὠρίμου πλέον Ἀρσενίου παρουσίασε πολλά τά θαυμαστά καί προεξαγγελτικά τοῦ μετὰ ταῦτα ὄντος ἀγίου βίου του ὡς Μοναχοῦ Ἀγιορείτου καί μεγάλου συγχρόνου Ἀσκητοῦ, πού ὁ Θεός ἐπροΐκαισε καί ἐτίμησε μέ πολλά φυσικά χαρίσματα (σπάνια εὐφροσύνη καί θέληση, ἀτέραντη μνήμη καί μεγάλες τεχνικές ικανότητες μέ λεπτότητα) καί μάλιστα μέ ὑπερφυσικά χαρίσματα! (βλ. κατωτέρω).

1. Τά ἄλλα τρία βιβλία τοῦ Γέροντα εἶναι: Ὁ Γέρον Χατζη-Γεώργης ὁ Ἀθωνίτης (1809-1886), Ἀγιορεῖται Πατέρες καί Ἀγιορεῖταικα καί Ἐπιστολές (βλ. σελ. 7). Ἐπίσης οἱ 4 τόμοι τῶν «Λόγων» του εἶναι: Α'. Μέ πόνο καί ἀγάπη γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο· Β'. Πνευματική ἀφύπνιση· Γ'. Πνευματικές ἀγῶνας· καί Δ'. Οἰκογενειακή ζωῆ – Ἐκδίδονται καί διατίθενται ἀπό τό Ἰ. Πουχαστήριο «Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», Σουρωτή-570 06 Βασιλικά Θεσσαλονίκης, τηλ.: 23960 41320, FAX: 23960 41594.

- Μοναχός ο μακαριστός Γέροντας (Μικρόσημος, με τό όνομα Άδέρκιος) έγινε τό 1953 (λόγω Κατοχής και Έμφυλιου) στην άγιορειτική κοινοβιακή και άσκητική Ι. Μ. Εσφιγμένου, από την όποία, με την εύλογία του Έγουμένου, απήλθε μετά τριετία χάρι της άγαπημένης του ήουχίας κοντά στον άδυστηρό άσκητή Έερομόναχο Κύριλλο, για να καταλήξει, λόγω άσθενείας, στην Ι. Μονή Φιλοθέου. (Υπέφερε από αίμοπτύσεις πνευμονικές, που θεωρούντο λανθασμένα φυματίωση, ενώ ή άσθένεια ήταν βρογχεκτασία, εξαιτίας της όποίας του άφαιρέθηκε ο ένας πνεύμονας).

- Στη συνέχεια, κατά σύσταση ιατρών για «ξηρό κλίμα», απήλθε στην Ι. Μονή Στομίου Κόνιτσας, την όποία είχαν κάψει οι Έερμανοί και ο Γέροντας την άνακαίνισε. Πρίν επιστρέψει στο Άγιο Όρος, μετέθηκε στο Όρος Σινά για μιá Ζετία (1962-64). Άλλ' ύποφέρων από δύσπνοια επέστρεψε στο Άγιο Όρος, όπου και παρέμεινε μέχρι τέλους του 1993, άφου διέμεινε κατά σειράν: α) στην Ί Σκήτη Τιμίου Προδρόμου, Ίδρυτική β) στην περιοχή Κατουνακίων, Καλύβη «Ύπατιου» γ) στην τότε «έρημη» σχεδόν Ι. Μονή Σταυρωκίττα, εντός και κυρίως εκτός, στην Καλύβη Έσταυρωμένου (του Πνευματικού του Πατέρα και άγίου Έερομονάχου Τύχωνα, Ρώσου) και δ) στο τελικό κατάλυμά του, τό Άσκητήριο «Παναγούδα», νοτιοανατολικά των Καρυών και της Ι. Μονής Κουτλουμουσίου.

- Άλλ' ήδη από την Κόνιτσα και τό Σινά έγιναν αντίληπτά τά ιδιαίτερα χαρίσματά του (προορατικό, θαυματουργικό, διδασκαλικό), για τά όποία κάνει ιδιαίτερο λόγο ο βιογράφος του Έερομ. Ίσαάκ, άναφέροντας πολλά Θαύματα, ήδη ζώντος και μετά την κοίμησή του. Άπότου μάλιστα έγκραστατάθηκε στην Καλύβη του Έσταυρωμένου και στην «Παναγούδα», άρχισαν να συρρέουν καθημερινά σ' αυτόν πλήθη προσκυνητών, μάλιστα νέων, φοιτητών και επιστημόνων, αλλά και διαφόρων τάξεων. Καί αυτοί ύπολογίζονταν σε δεκάδες καθημερινά (κάποτε και εκατό και πλέον), ώστε συνολικά να φθάνουν τις πολλές χιλιάδες όσοι τον έγνώρισαν και ποικιλύτροπα εύεργετήθηκαν απ' αυτόν πνευματικά, αλλά και σωματικά. Γιατί ήταν ιδιαίτερα φιλόανθρωπος και ευαίσθητος, με καρδιακή και άνεξάντλητη άγάπη!

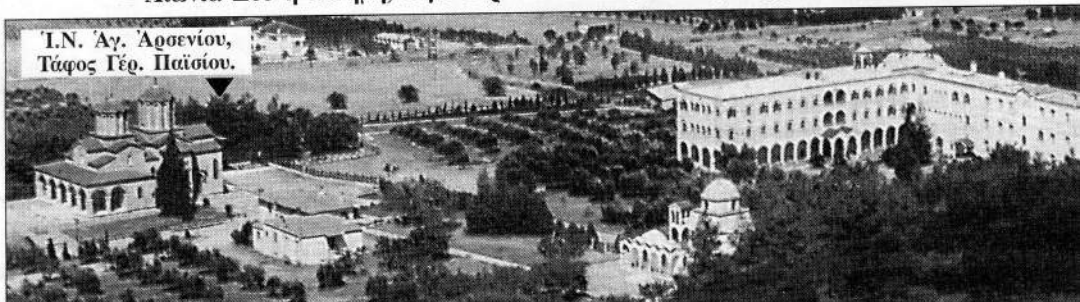
- Τά περί του τέλους της όσιακής ζωής του (έξοδος στη Θεσσαλονίκη για έγκείρηση από αίμορραγούντα καρκίνο, που προσευχόταν να του δώσει ο Θεός, για να συμπάσχει με τους όμοιοπαθείς του, την κοίμηση και ταφή του στην Ι. Μονή Άγίου Ίωάννου του Θεολόγου Σουρωτής, †12 Ίουλίου 1994, κατά θεία οικονομία δίπλα στο νεόδημο Ι. Ναό του νεοφανούς και θαυματουργού Άγίου Άρσενίου του Καππαδόκη, τον όποιο πνευματικά «διαδέχθηκε» και έγραψε τό θαυμαστό Βίο του), όλα αυτά τά αφήνουμε στην καλή και «φιλότιμη» διάθεση των Άναγνωστών: να τά άναγνώσουν δηλαδή από τό προαναφερθέν βιβλίο του μακαριστού ήδη μαθητού του Έερομονάχου Ίσαάκ και της Σννοδίας του. Οι λεπτομέρειες είναι συγκινητικές και διδακτικότητες.

Κατακλείοντας άναφέρουμε ότι τά 8 βιβλία του Γ. Παΐσιου έπανεκδίδονται συνεχώς και έχουν μεταφρασθή σε 5 τουλάχιστο ως και 10 γλώσσες, ώστε ν' άποτελούν σπάνιο εκδοτικό φαινόμενο, μολοντί ο Γέροντας ήταν άπόφοιτος... Δημοτικού, αλλά θεοφώτιστος και σύγχρονος Άγιος!

- Αιωνία Σου ή Μνήμη, Άγιε Γέροντα Παΐσιε, και την εύχή Σου να έχουμε.

5

Ι.Ν. Αγ. Άρσενίου,
Τάφος Γέο. Παΐσιου.

Ι. Ήουχαστήριο «Ευαγγελιστής Ίωάννης ο Θεολόγος» - Σουρωτή Θεσσαλονίκης.

Γ'. Αναλυτική παρουσίαση του παρόντος τεύχους και του βιβλίου του Γ. Παϊσίου «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ».

Ἡ ἀπλή καί ἐποπτική παρουσίαση τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου στό πρωτεξώφυλλο (σ.1) εἶναι σαφῆς ἐξήγηση τῆς ταυτότητάς του. Ἄλλωστε σχετική βιβλιοπαρουσίαση εἴχαμε κάμει καί στό ὑπ' ἀρ. 97/2003, σελίδες 23–24, τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ μας. Ὡστόσο κρίνουμε σκόπιμο νά προτάξουμε ξεχωριστά ἐδῶ, πρὶν ἀπό τὰ αὐτούσια ἐκλεκτά καί ἐκτενῆ ἀποσπάσματα τῶν «Λόγων» τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα, τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων καί παραγράφων, πού ἔχουμε ἐπιλέξει, γιά νά φανῆ καί ἐποπτικά ἐξαρχῆς τὸ ἐνδιαφέρον καί ἡ σπουδαιότητα τοῦ μεγάλου θέματος «οἰκογενειακὴ ζωὴ», ἡ ὁποία ἐννοεῖται ἀσφαλῶς ὡς ὀρθόδοξη καί μάλιστα ἑλληνορθόδοξη. Ἴδού λοιπὸν οἱ τίτλοι τῶν κεφαλαίων καί παραγράφων τῶν παρατιθεμένων στῆ συνέχεια ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ. Στὸ τέλος σημειώνονται οἱ ἀντίστοιχες σελίδες (δλ. σημ. σ. 8).

• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ (γιά τοὺς νέους). Οἱ νέοι μπροστά στους δύο δρόμους τῆς ζωῆς. Καί ἡ ἔγγαμη καί ἡ ἀγαμη ζωὴ εἶναι εὐλογημένες. • Ἡ ἀνησυχία τῶν νέων γιά τὴν ἀποκατάστασή τους. • Νά βοηθοῦμε τοὺς νέους νά ἀκολουθήσουν τὴν κλίση τους. • Ἀπόφαση γιά τὴν ἐπιλογή τρόπου ζωῆς. • Σπουδές καί ἀποκατάσταση. • Ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι βασικὴ προϋπόθεση γιά τὴν καλὴ ἀποκατάσταση. • ΓΙΑ ΝΑ ΣΤΑΘΗ Ἡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ. Γιὰ μιὰ ἀρμονικὴ οἰκογένεια. Ἡ καλὴ ἀρχὴ τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. • Στὴν διαφορὰ τῶν χαρακτηριστῶν κρύβεται ἡ ἀρμονία τοῦ Θεοῦ. • Ὁ σεβασμὸς μεταξύ τῶν συζύγων. • Ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν συζύγων. • Μὲ τὴν ὑπομονὴ σώζεται ἡ οἰκογένεια. • Ἡ ὑπομονὴ χαριτώνει τὸν ἄνθρωπο. • Ἡ πιστὴ σύζυγος. • Τὰ παιδιά τῶν διαλυμένων οἰκογενειῶν. • Τὸ «φταιξιμὸ» καί τὸ «δίκαιο» τῶν συζύγων. • Οἱ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ Οἱ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ. Ἡ τεκνοποιία. Οἱ Ἅγιοι Ἰωακείμ καί Ἄννα εἶναι τὸ ἀπαθέστερο ζευγάρι. • Ἡ ἐγκράτεια στὴν ἔγγαμη ζωὴ. • Ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ στό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τὴν τεκνογονία. • Δυσκολίες στὴν τεκνοποιία. • Περιπτώσεις ἀτεκνίας. • Οἱ πολύτεκνες οἰκογένειες. • Οἱ ἐκτρώσεις εἶναι φοβερὴ ἀμαρτία. • Ἐγκυμοσύνη καί θηλασμός. • Ἡ εὐθύνη τῶν γονέων γιά τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Νά ἐμπιστευθοῦν οἱ γονεῖς τὰ παιδιά τους στὸν Θεό. • Ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση τῶν παιδιῶν. • Τὸ παράδειγμα τῶν γονέων.

Οἱ προηγούμενοι ὅμως τίτλοι ἀνήκουν μόνο στό εἰσαγωγικὸ κεφάλαιο: «Οἱ νέοι μπροστά στους δύο δρόμους τῆς ζωῆς» (σ. 19–34) καί στά δύο πρῶτα μέρη τοῦ βιβλίου, μὲ τοὺς γενικοὺς τίτλους: (1) «Γιά νά σταθῆ ἡ οἰκογένεια» (σ. 35–38) καί (2) «Οἱ γονεῖς καί οἱ ὑποχρεώσεις τους» (σ. 59–116). Μάλιστα ἀπὸ τὸ δεῦτερο τοῦτο μέρος ἔχουμε παραλείψει ἑλλείψει χώρου τοὺς ἐξῆς τίτλους:

• Ἡ ταλαιπωρία τῶν παιδιῶν ἐξαιτίας τῶν γονέων (σ. 98–101) • Ἐπιδράσεις πού δέχονται τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ περιβάλλον (σ. 101–102) • Ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀδελφῶν (σ. 102–103) • Οἱ παρέες πολὺ ἐπηρεάζουν τὰ παιδιά (σ. 105–107) • Τὸ μάλωμα καί ὁ ἔπαινος τοῦ παιδιοῦ (σ. 107–109) • Ἡ ἀδιάκριτη ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς τὰ παιδιά τους (σ. 112–114) • Ἡ διανομὴ τῆς περιουσίας (σ. 114–116).

ΠΟΛΥ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ἐξάλλου εἶναι καί τὸ τρίτο μέρος τοῦ βιβλίου, μὲ τὸ γενικὸ τίτλο: «ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ Οἱ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ» (σ. 117–144). Καί ἀκριβῶς,

γιά νά φανή ἡ σπουδαιότητα καί τοῦ μέρους τούτου, παραθέτουμε τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων-παραγράφων του, πού εἶναι οἱ ἐξῆς:

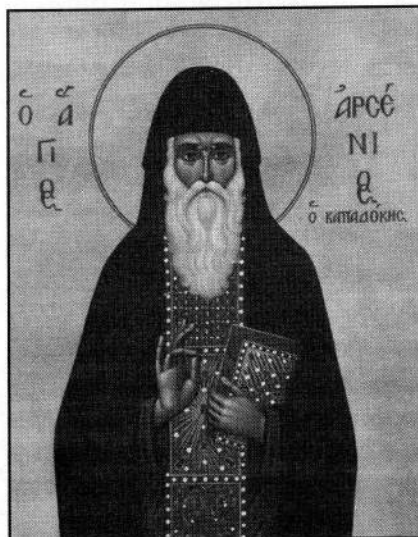
- Τά παιδιά, οἱ χαρές καί οἱ δυσκολίες τους • Τά μικρά παιδιά • Ὁ Φύλακας Ἄγγελος προστατεύει τά παιδιά • Τό Βάπτισμα • Τά ὄρφανά παιδιά • Ἀναγκαιὸς ὁ περιορισμὸς τῶν παιδιῶν ὡς τὴν ἐνηλικίωσή τους • Οἱ δυσκολίες τῶν παιδιῶν στὶς σπουδές τους (βλ. καί στὴν ἀρχή: «Σπουδές καί ἀποκατάσταση», σ. 28–32)
- Ὁ σεβασμὸς (καί ἡ ἀγάπη) τῶν παιδιῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καί τοὺς μεγαλύτερους • Ἡ ἀγάπη τῶν παιδιῶν πρὸς τοὺς γονεῖς μετὰ τὸν γάμο τους • Τά γεράματα ταπεινῶν τὸν ἄνθρωπο • Ὁ μισθὸς ἀπὸ τὴ γηροκόμηση • Ἡ εὐχὴ τῶν γονέων.

Τέλος ἀπὸ τὰ ἐξίσου σπουδαῖα μέρη τοῦ βιβλίου τέταρτο, πέμπτο καί ἕκτο ἐδῶ ἀναφέρουμε μόνο τοὺς γενικοὺς τίτλους: (4ο) Πνευματικὴ ζωὴ, (5ο) Οἱ δοκιμασίες στὴ ζωὴ μας, (6ο) Ὁ θάνατος καί ἡ μέλλουσα ζωὴ. Ὀλόκληρο τὸ βιβλίο, μὲ τὸ ἀναλυτικὸ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ἐννοιῶν, πραγμάτων καί ὀνομάτων – κατ' ἀλφαβητικὴ σειρά – ἀποτελεῖται ἀπὸ 309 σελίδες, σχήματος 15 × 23 ἑκατ. Εἶναι καλοτυπωμένον καί εὐκολοδιάβαστο καί τιμᾶται 12 €.

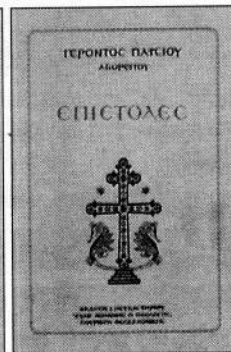
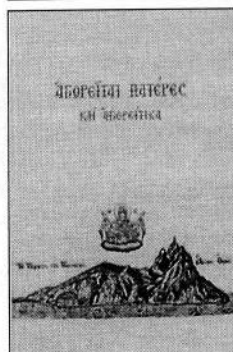
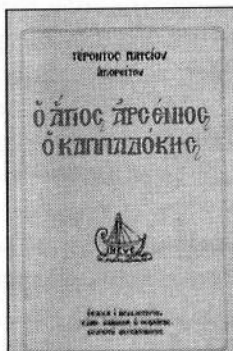
(Ὅπως εἶναι γνωστὸ, στὰ Γραφεῖα τῆς Π.Ε.Φ.Π. διατίθενται ΟΛΑ τὰ βιβλία τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα Παΐσιου, 8 ὡς τώρα, καί μάλιστα μὲ πλήρη βιβλιοπωλικὴ ἔκπτωση – 30% – γιὰ τοὺς φίλους Πολυτέκνους καί τοὺς Φίλους τῶν Πολυτέκνων. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καί γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ἱερομ. Ἰσαάκ γιὰ τὸν Γ. Παῖσιο).

Πιστεύουμε ὅτι καί μόνῃ ἡ ἀναφορὰ τῶν προηγουμένων τίτλων (τῶν ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ τοῦ βιβλίου) θά κεντρίσουν τὸ ἐνδιαφέρον καί «τό φιλότιμο» τῶν Ἀναγνωστῶν, ὅπως θά ἔλεγε ὁ μακαριστὸς Γέροντας Παῖσιος, ὥστε νά φιλοτιμηθοῦν καί ν' ἀναγνώσουν καί τὸ παρὸν τεύχος (τουλάχιστο), ἀλλὰ καί τὸ ἴδιο τὸ βιβλίον τοῦ Γέροντα «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ», χάρι τῆς ἀποκτίσεως καί ἀναγνώσεως τοῦ ὀπίου καί ἀφιερῶσαμε τὸ παρὸν τεύχος.

7

“Ὅπως τὸν εἶδε σέ ὄράματα καί τὸν ἐσχεδίασε ὁ «πνευματικὸς υἱός» του Γέροντας Παΐσιος.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.

Οί νέοι μπροστά στους δύο δρόμους τῆς ζωῆς. Καί ἡ ἔγγαμη καί ἡ ἄγαμη ζωή εἶναι εὐλογημένες.

– Γέροντα, τί πρέπει νά ἀπαντήση κανεῖς σέ νέα παιδιά πού ρωτοῦν ἂν ἡ μοναχική ζωή εἶναι ἀνώτερη ἀπό τήν ἔγγαμη;

– Κατ' ἀρχάς πρέπει νά τοὺς δώση νά καταλάβουν ποιός εἶναι ὁ προορισμός τοῦ ἀνθρώπου καί ποιό εἶναι τό νόημα τῆς ζωῆς. Ὑστερα νά τοὺς ἐξηγήσῃ ὅτι καί οἱ δύο δρόμοι πού ἔχει χαράξει ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι εὐλογημένοι, γιατί καί οἱ δύο μποροῦν νά τοὺς ὀδηγήσουν στόν Παράδεισο, ἂν ζήσουν κατά Θεόν.

Ἄς υποθέσουμε ὅτι δύο ἀνθρώποι ξεκινοῦν νά πᾶνε σέ ἓνα Προσκύνημα. Ὁ ἓνας πηγαίνει μέ τό λεωφορεῖο ἀπό τόν δημόσιο δρόμο καί ὁ ἄλλος πηγαίνει μέ τά πόδια ἀπό κάποιο μονοπάτι. Καί οἱ δύο ὅμως ἔχουν τόν ἴδιο σκοπό. Ὁ Θεός καί τό ἓνα τό χαίρεται καί τό ἄλλο τό θαυμάζει. Κακό εἶναι, ὅταν αὐτός πού πάει ἀπό τό μονοπάτι κατακρίνη μέσα του τόν ἄλλον, πού πάει ἀπό τόν δημόσιο δρόμο, ἢ καί τό ἀντίστροφο... (σ.19).¹

Ἡ ἀνησυχία τῶν νέων γιά τήν ἀποκατάστασή τους.

– Γέροντα, ἡ ἀνησυχία ἑνός νέου γιά τήν ἀποκατάστασή του ὀφείλεται σέ ἀπιστία;

– Ὅχι πάντοτε. Συχνά οἱ νέοι πού ἐνδιαφέρονται πῶς νά τακτοποιηθοῦν καλύτερα, ἀλλά καί νά βρῶσκωνται κοντά στόν Θεό, ἀνησυχοῦν γιά τήν ἀποκατάστασή τους. Αὐτό φανερώνει υγεία. Τό νά μή σκέφτεται ἓνας νέος καί νά μὴν ἀνησυχῇ γιά τήν ἀποκατάστασή του φανερώνει ἀδιάφορο ἀνθρώπο, καί ἐπόμενο εἶναι ὁ ἀδιάφορος νά εἶναι καί ἀνεπρόκοπος. Μόνο χρειάζεται νά προσέξουν αὐτή ἡ ἀνησυχία νά μὴν ξεπερνᾷ τά ὅρια, γιατί ὁ διάβολος προσπαθεῖ νά τήν διαστρέψῃ, νά τήν κἀνῃ ἀγωνία καί νά κρατᾷ τόν νοῦ τους σέ διαρκή σύγχυση.

Οἱ νέοι πρέπει νά ἐμπιστεύονται τόν ἑαυτό τους στόν Θεό, γιά νά εἰρηνεύουν. Γιατί ὁ Καλός Θεός σάν στοργικός Πατέρας ἐνεργεῖ ἐκεῖ ὅπου ἐμεῖς ἀνθρωπίνως δέν μποροῦμε νά ἐνεργήσουμε. Δέν χρειάζεται νά διάζωνται καί νά παίρνουν ἀνώριμες ἀποφάσεις γιά τήν ζωή πού θά ἀκολουθήσουν... Νά φροντίσουν πρῶτα νά πάρουν τό πτυχίο τους,

---

1. «**Σημείωση Ε.Π.Ο.** Οἱ σημειούμενες σελίδες παραπέμπουν στήν α'-πρώτη ἔκδοση τοῦ Δ' τόμου τῶν «Λόγων» – «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ», Δεκέμβριος 2002. Ἀντιστοιχοῦν ὅμως καί στίς σελίδες τῶν ἐπομένων ἐκδόσεων (β', γ' καί δ' τοῦ Δ' τόμου), πού εἶναι πανομοιότυπες. Τά ἀποσιωπητικά(...) σημαίνουν κάποια περικυπη-παράλειψη ἀπό τό πρωτότυπο, πού γίνεται γιά λόγους στενότητας χώρου στό Περιοδικό καί γι' αὐτό σημειώνονται οἱ ἀντίστοιχες σελίδες, ὥστε οἱ ἐνδιαφερόμενοι γιά κάποιο θέμα ιδιαίτερα νά μποροῦν νά ἀνατρέξουν στό ἴδιο τό βιβλίο.

ὑστερα για τήν δουλειά τους – τά ἀγόρια νά τελειώσουν καί τό στρατιωτικό – καί στήν συνέχεια, ὄριμα πλέον καί μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἢ νά κάνουν μιά καλή οἰκογένεια, ἂν ἔχουν ἀποφασίσει τήν ἔγγαμη ζωή, ἢ νά πᾶνε στό Μοναστήρι πού θά διαλέξουν, ἂν ἔχουν ἀποφασίσει τόν Μοναχισμό... (σ. 21–22).

Νά βοηθοῦμε τούς νέους νά ἀκολουθήσουν τήν κλίση τους.

Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τήν κλίση του. Ὁ Καλός Θεός ἐπλασε τόν ἄνθρωπο ἐλεύθερο. Ἔχει ἀρχοντιά· σέβεται τήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καί ἀφήνει ἐλεύθερο τόν καθέναν νά ἀκολουθήσῃ τόν δρόμο πού τόν ἀναπαύει. Δέν τούς βάζει ὅλους στήν ἴδια γραμμή μέ μιά στρατιωτική πειθαρχία. Γι' αὐτό οἱ νέοι ἄς ἀφήσουν τόν ἑαυτό τους ἐλεύθερο στόν πνευματικό χῶρο τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ. Δέν βοηθοῦνται, ἂν ἐξετάζουν ποιά ζωή ἀκολούθησε ἢ θά ἀκολουθήσῃ ὁ τάδε ἢ ἡ τάδε. Σ' αὐτό τό θέμα δέν πρέπει νά ἐπηρεάζονται ἀπό κανέναν.

Οἱ γονεῖς πάλι, οἱ ἐκπαιδευτικοί καί οἱ Πνευματικοί, πρέπει νά βοηθοῦν τούς νέους νά διαλέγουν ὅποια ζωή εἶναι στά μέτρα τους καί νά ἀκολουθοῦν τήν πραγματική τους κλίση, χωρίς νά τούς ἐπηρεάζουν ἢ νά στραγγαλίζουν τήν κλίση τους. Ἡ ἀπόφαση για τήν ζωή πού θά ἀκολουθήσουν πρέπει νά εἶναι δική τους. Ὅλοι οἱ ἄλλοι μόνον ἀπλές γνῶμες μπορούμε νά ἐκφράσουμε καί τό μόνο δικαίωμα πού ἔχουμε εἶναι νά βοηθοῦμε τίς ψυχές νά βροῦν τόν δρόμο τους...

Εἰλικρινά, ὅποια ζωή κι ἂν ἀκολουθήσῃ ἓνας νέος πού γνωρίζω, θά χαρῶ καί πάντα θά ἔχω τό ἴδιο ἐνδιαφέρον για τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς του, φθάνει νά εἶναι κοντά στόν Χριστό, μέσα στήν Ἐκκλησία μας. Θά νιώθω ἀδελφός του, γιατί θά εἶναι παιδί τῆς Μητέρας μας Ἐκκλησίας...

Ἐγώ μέχρι τώρα σέ κανέναν νέο δέν εἶπα οὔτε νά παντρευτῆ οὔτε νά γίνῃ καλόγερος. Ἄν κάποιος μέ ρωτήσῃ, τοῦ λέω: «Νά κάνῃς αὐτό πού σέ ἀναπαύει, φθάνει νά εἶσαι κοντά στόν Χριστό». Καί ἂν μοῦ πῆ ὅτι δέν ἀναπαύεται στόν κόσμο, τότε τοῦ μιλάω για τόν Μοναχισμό, για νά τόν βοηθήσω νά βρῆ τόν δρόμο του (σ. 22–24).

Ἀπόφαση για τήν ἐπιλογή τρόπου ζωῆς.

... Ἡ παροιμία λέει: «Ἡ μικρός παντρέψου ἢ μικρός καλογερέψου». Εἰδικά ἡ κοπέλα καλά εἶναι μέχρι τά εἴκοσι πέντε της χρόνια νά ἀποφασίξῃ ποιά ζωή θά ἀκολουθήσῃ. Μετά τά εἴκοσι πέντε ἀρχίζει νά γίνῃται λίγο δύσκολη ἡ ἀποκατάστασή της, γιατί σκέφτεται πῶς θά ὑποταχθῇ. Ἐν τῷ μεταξύ ὅσο μεγαλώνει, ἀποκτάει καί ἰδιοτροπίες, ὅποτε ποιός θά τήν πάρῃ; Ἐπειτα ζητάει κυρίως προστασία στόν γάμο καί ὄχι νά κάνῃ οἰκογένεια.

Είναι παρατηρημένο ότι όποιος αναβάλλει συνέχεια να παντρευτή, όταν περάσουν τά χρόνια, ψάχνει και δέν βρρίσκει. Όταν ήταν νέος, διάλεγε αυτός ύστερα τόν διαλέγουν οί άλλοι!...

Μερικοί άνθρωποι δέν ξέρουν τί ζητούν. Νά, πρίν από λίγα χρόνια εΐχε έρθει έδω μιά κοπέλα και μου εΐπε: «Γέροντα, δέν μπορώ να άποφασίσω ποιόν δρόμο να ακολουθήσω. Θέλω να παντρευτώ, αλλά σκέφτομαι και τόν Μοναχισμό. Τί να κάνω;». «Δές τί σε άναπαύει περισσότερο, τής λέω, και αυτό να κάμης». «Δέν ξέρω, μου λέει, αλλά μερικές φορές μου φαίνεται ότι κλίνω περισσότερο πρός τόν γάμο. Σε παρακαλώ, Γέροντα, πές μου έσύ τί να κάμω». «Έ, άφού βλέπεις ότι κλίνεις περισσότερο πρός τόν γάμο, τής λέω, καλύτερα να παντρευτής και ό Θεός θά σε οικονομήσ». «Μέ τήν εύχή σου, Γέροντα, έτσι θά κάνω», μου λέει. Έρχεται λοιπόν σήμερα και μου λέει: «Γέροντα, παντρεύτηκα. Πήρα έναν ναυτικό, καλός άνθρωπος, δόξα τω Θεώ, δέν μπορώ να πώ, αλλά πολύ ταλαιπωρούμαι. Υποφέρω, γιατί έξι μήνες ζούμε μαζί και έξι μήνες χωριστά: τόν μισό χρόνο ταξιδεύει». «Ευλογημένη ψυχή, τής λέω, έσύ δέν μου έλεγες ότι σου άρεσε και ή έγγαμη και ή μοναχική ζωή; Νά τώρα πού τά έχεις και τά δύο. Γιατί δέν δοξάζεις τόν Θεό πού σε οικονομήσε έτσι;».

– Σήμερα όμως, Γέροντα, ζούμε σε δύσκολα χρόνια, γι' αυτό μερικοί νέοι διστάζουν να κάμουν οικογένεια.

– Όχι, δέν είναι σωστή αυτή ή άντιμετώπιση. Άν υπάρχη έμπιστοσύνη στόν Χριστό, δέν έχουν τίποτε να φοθηθούν. Τά χρόνια τών Διωγμών δέν ήταν δύσκολα; Μήπως οί Χριστιανοί είχαν σταματήσει τότε να κάμουν οικογένεια; Πόσους Άγίους έχουμε πού μαρτύρησαν μαζί μέ τήν γυναίκα τους και τά παιδιά τους! (σ. 25–28).

Σπουδές και άποκατάσταση.

... Άν τά παιδιά πού σπουδάζουν διαβάσουν και κουραστούν λίγο στην διάρκεια τών σπουδών τους, δέν θά χρωστούν μαθήματα, θά τελειώσουν γρήγορα και δέν θά έχουν άργότερα στενοχώριες. Βλέπω πώς όσα παιδιά χρωστούν μαθήματα κατά τήν διάρκεια τών σπουδών τους, όταν τελειώσουν και διορισθούν, πάλι χρωστούν στόν έναν, στόν άλλον και έχουν όλο προβλήματα.

– Γέροντα, αν ένας νέος έχη κάποια ένδιαφέρουσα γνωριμία κατά τήν διάρκεια τών σπουδών του, συμφέρει να δημιουργήσ οικογένεια, ενώ άκόμη σπουδάζει;

– Νομίζω, όσο καλή και αν είναι ή γνωριμία, θά είναι εις βάρος τών σπουδών του. Άκόμη κι αν βρῆ τήν καλύτερη σύντροφο και παντρευτή, θά είναι μιά ταλαιπωρία και για τήν γυναίκα του και για τά παιδιά του. Καλύτερα άς συγκεντρώσ όλες τίς ψυχικές και σωματικές του δυ-

νάμεις στην έπιστήμη του, γιά νά τελειώση ξεκούραστα τίς σπουδές του, καί ύστερα τακτοποιεί αυτό τό θέμα. Γιατί, άν έχη τίς δυνάμεις του σκορπισμένες, θά εΐναι συνέχεια ψυχικά καί σωματικά τσακισμένος (σ. 31-32).

Ἡ πνευματική ζωή εΐναι βασική προϋπόθεση γιά τήν καλή ἀποκατάσταση.

– Γέροντα, ή τάδε, πού σᾶς εΐπε ὅτι σκέφτεται τόν Μοναχισμό, μοῦ εΐπε ὅτι ἕνας συμφοιτητής της τήν ρώτησε γιατί δέν πάει στόν κληματογράφο καί δέν θγαίνει ἔξω μέ ἀγόρια. Τί ἔπρεπε νά τοῦ ἀπατήση;

– Ἐπρεπε νά τοῦ πῆ: «Τέτοια ἐρώτηση οὔτε ὁ ἀδελφός μου μοῦ ἔκανε ποτέ καί μοῦ τήν κάνεις ἐσύ».

– Μετά ἀπό λίγες μέρες τήν συνάντησε ἔξω ἀπό τήν Σχολή της – αὐτή δέν τόν εΐχε δεῖ – καί τήν ἔπιασε ἀπό τόν ὤμο. Ἐκείνη τοῦ εΐπε μόνον ἕνα «γεια σου» καί μπήκε ἀμέσως μέσα.

– Ὅχι, δέν ἔκανε καλά! Σ' αὐτήν τήν περίπτωση ἔπρεπε νά ἀντιδράσῃ, γιατί, ἔτσι ὅπως φέρθηκε, μπορεῖ νά τοῦ ἔδωσε τήν ἐντύπωση ὅτι δέχθηκε αὐτήν τήν ἐκδήλωσή του, ὅποτε ἐκεῖνος θά τό ξανακάνῃ. Ἡ ἡλικία στην ὁποία θρῖσκεται τώρα εΐναι λίγο δύσκολη καί δέν τήν ὠφελεῖ νά κάνῃ συντροφιά μέ ἀγόρια. Οὔτε χρειάζεται νά μιλάῃ μαζί τους, τάχα γιά νά τά βοηθήσῃ. Καί άν ἀποφασίσῃ νά δημιουργήσῃ οἰκογένεια, ὅταν γνωρίσῃ ἕνα καλό παιδί, πρέπει νά τό πῆ στους γονεῖς της. Αὐτοί θά ἐξετάσουν άν έχη τίς προϋποθέσεις νά κάνουν μιᾶ καλή οἰκογένεια. Ἀλλά τώρα, πού δέν έχει ἀκόμη ἀποφασίσει ποιά ζωή θά ἀκολουθήσῃ, δέν τήν βοηθαί νά μιλάῃ μέ ἀγόρια, γιατί ζαλιζεται χωρίς λόγο καί χάνει τήν γαλήνη της. Ὅσα παιδιά ἀσχολοῦνται μέ τέτοια εΐναι τά καημένα πολύ ζαλισμένα καί συνέχεια ταραγμένα δέν ἔχουν γαλήνη. Τό πρόσωπό τους καί τά μάτια τους εΐναι ἀγριεμένα.

Ἡ ἔλξη τοῦ γυναικείου φύλου ἀπό τό ἀνδρικό, καί τό ἀντίθετο, ἰπάρχει στην φύση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλά νά τῆς πῆς ὅτι τώρα δέν εΐναι καιρός γ' αὐτό. Νά κοιτάξῃ τίς σπουδές της. Τά παιδιά πού καλλιεργοῦν αὐτήν τήν ἔλξη ἀπό μικρά, γυρίζουν ἐκεῖ τό κουμπί πρίν ἔρθῃ ἡ κατάλληλη ὥρα, καί ύστερα, ὅταν ἔρθῃ ἐκείνη ἡ ὥρα, τό κουμπί εΐναι ἤδη γυρισμένο καί δέν μποροῦν νά χαροῦν, γιατί ἔξησαν αὐτήν τήν χαρά τότε, πού δέν ἦταν κατάλληλος καιρός. Ἐνῶ ὅσα παιδιά προσέχουν, χαίρονται περισσότερο, ὅταν ἔρθῃ ὁ κατάλληλος καιρός, καί μέχρι τότε ἔχουν πολλή γαλήνη. Βλέπεις μερικές μητέρες πού ἔχουν ζήσει ἀγνά πόσο εἰρηνικές εΐναι, παρόλο πού ἔχουν ἕνα σωρό σκοτοῦρες!

Ἐγώ πάντοτε τονίζω, ὁ νέος πρίν ἀπό τόν γάμο νά προσπαθῇ νά ζῆ ὅσο πιό πνευματικά μπορεῖ, καί νά διατηρῇ τήν ἀγνότητά του, ἡ

όποια του εξασφαλίζει την διπλή υγεία. Η πνευματική ζωή είναι βασική προϋπόθεση για οποιαδήποτε ζωή ακολουθήση κανείς. Ο κόσμος έχει γίνει σαν ένα χωράφι με σιτάρι που αρχίζει να ξεσταχυάζει και μπαίνουν μέσα γουρούνια και τό τσαλαπατούν. Και τώρα φαίνονται ανακατεμένα χόρτα, λάσπες, στάχυα, και που και που, σέ καμιά άκρη, υπάρχει και κανένα στάχυ ορθιο...

– Σήμερα όμως, Γέροντα, στά Πανεπιστήμια κ.λπ. υπάρχουν πολλοί πειρασμοί για έναν νέο.

– Νά συνδεθῆ με πνευματικά παιδιά, για νά βοηθητάι και νά κινήται σέ μιά πνευματική ατμόσφαιρα. Άς μήν κάνουμε τά πράγματα δυσκολώτερα από ὅτι εἶναι. Γνωρίζω πολλά παιδιά που πηγαίνουν στό Πανεπιστήμιο και ζοῦν ἀγνά, μέ τήν μικρή δική τους προσπάθεια και μέ τήν μεγάλη βοήθεια του Θεοῦ. (σ. 32–34).

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.

Ἡ καλή ἀρχή τῆς οικογενειακῆς ζωῆς.

... Ἄν ὁ νέος σκέφτεται κάποια κοπέλα σοβαρά για σύζυγο, νομίζω, καλύτερα εἶναι πρῶτα νά τό κάνη γνωστό μέ κάποιο συγγενικό του πρόσωπο στους γονεῖς της και κατόπιν νά τό συζητήση και ὁ ἴδιος μαζί τους και μέ τήν κοπέλα. Στήν συνέχεια, ἂν δώσουν λόγο και κάνουν ἀρραβῶνες – καλό εἶναι ὁ ἀρραβῶνας νά μή διαρκῆ πολύ –, νά προσπαθήση, στό διάστημα που θά μεσολαδήση μέχρι τόν γάμο, νά βλέπη τήν κοπέλα σαν ἀδελφή του και νά τήν σέβεται. Ἄν ἀγωνισθοῦν και οἱ δύο φιλότιμα νά διατηρήσουν τήν παρθενία τους, τότε στό Μυστήριο του γάμου, ὅταν τούς στεφανώση ὁ Ἱερέας, θά λάβουν πλοῦσια τήν Χάρη του Θεοῦ. Γιατί, ὅπως λέει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τά στέφανα εἶναι σύμβολα τῆς νίκης κατά τῆς ἡδονῆς¹... (σ. 37–38).

Στήν διαφορά τῶν χαρακτήρων κρύβεται ἡ ἀρμονία του Θεοῦ.

... Μοῦ λένε μερικοί ἄνδρες: «Δέν συμφωνῶ μέ τήν γυναίκα μου – εἴμαστε ἀντίθετοι χαρακτήρες. Ἄλλος χαρακτήρας ἐκείνη, ἄλλος ἐγώ! Πῶς κάνει τέτοια παράξενα πράγματα ὁ Θεός; Δέν θά μπορούσε νά οικονομήση μερικῆς καταστάσεις ἔτσι, ὥστε νά ταιριάζουν τά ἀνδρόγυνα, για νά μπορούν νά ζοῦν πνευματικά;». «Δέν καταλαβαίνετε, τούς λέω, ὅτι μέσα στήν διαφορά τῶν χαρακτήρων κρύβεται ἡ ἀρμονία του Θεοῦ; Οἱ διαφορετικοί χαρακτήρες δημιουργοῦν ἀρμονία. Ἀλλοίμονο, ἂν ἦσασταν ἴδιοι χαρακτήρες! Σκεφθῆτε τί θά γινόταν, ἂν λ.χ. και οἱ

1. «Στέφανοι ταῖς κεφαλαῖς (τῶν νυμφίων) ἐπιτίθενται, ἀμβολον τῆς νίκης, ὅτι ἀήττητοι γεγόμενοι, οὕτω προσέρχονται τῇ εὐνῇ, ὅτι μὴ κατηγωνίσθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς». (Ἁγίου Ἰωάννου του Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὴν πρώτην, Ὀμιλία Θ', PG 62, 546).

δύο θυμώνετε εύκολα· θά γκρεμίζατε τό σπίτι. Ἦ, ἂν καί οἱ δύο ἦσαν ἦπιοι χαρακτῆρες, θά κοιμόσασταν ὄρθιοι!...»...

Σέ ἕνα ἀνδρόγυνο ξέρετε τί εἶπα; «Ἐπειδή ταιριάζετε, γι' αὐτό δέν ταιριάζετε!». Εἶναι καί οἱ δύο εὐαίσθητοι. Ἄν συμβῆ κάτι στό σπίτι, καί οἱ δύο τά χάνουν καί ἀρχίζουν. «ὦχ, τί πάθαμε!» ὁ ἕνας, «ὦχ, τί πάθαμε!» ὁ ἄλλος. Ὁ ἕνας δηλαδή βοηθάει τόν ἄλλον νά ἀπελπισθῆ πιό πολύ. Δέν μπορεῖ νά τόν τονώσει λίγο· «γιά στάσου, νά τοῦ πῆ, δέν εἶναι καί τόσο σοβαρό αὐτό πού μᾶς συμβαίνει». Τό ἔχω δεῖ αὐτό σέ πολλά ἀνδρόγυνα.

Καί στήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν, ὅταν οἱ σύζυγοι εἶναι διαφορετικοί χαρακτῆρες, μποροῦν περισσότερο νά βοηθήσουν. Ὁ ἕνας κρατάει λίγο φρένο, ὁ ἄλλος λέει: «Ἄφησε τά παιδιά λίγο ἐλεύθερα». Ἄν τά στρυμώξουν καί οἱ δύο, θά χάσουν τά παιδιά τους. Καί ἂν τά ἀφήσουν καί οἱ δύο ἐλεύθερα, πάλι θά τά χάσουν. Ἐνῶ ἔτσι βρῖσκουν καί τά παιδιά μία ἰσορροπία.

Θέλω νά πῶ ὅτι ὅλα χρειάζονται. Φυσικά, δέν πρέπει νά ξεπερνοῦν τά ὅρια, ἀλλά ὁ καθένας νά βοηθήσῃ τόν ἄλλον μέ τόν τρόπο του. Ἄν φᾶς λ.χ. κάτι πολύ γλυκό, θέλεις νά φᾶς καί κάτι πού εἶναι λίγο ἀλμυρό... (σ. 39–40).

Ὁ σεβασμός μεταξύ τῶν συζύγων.

Ὁ Θεός τά ρύθμισε ὅλα μέ σοφία. Μέ ἄλλα χαρίσματα προίκισε τόν ἄνδρα, μέ ἄλλα τήν γυναίκα. Ἐδωσε στόν ἄνδρα ἀνδρισμό, γιά νά τά βγάλῃ πέρα στίς δύσκολες ὑποθέσεις καί γιά νά ὑποτάσσεται σ' αὐτόν ἡ γυναίκα. Γιατί, ἂν ἔδινε καί στήν γυναίκα τόν ἴδιο ἀνδρισμό, δέν θά μπορούσε νά σταθῆ οἰκογένεια.

«Ὁ ἀνὴρ, λέει ἡ Γραφή, ἐστὶ κεφαλή τῆς γυναικός» (Ἐφεσ. 5, 23). Δηλαδή ὁ Θεός κανόνισε, ὥστε ὁ ἄνδρας νά ἀφεντεύῃ στήν γυναίκα. Νά ἀφεντεύῃ ἡ γυναίκα στόν ἄνδρα εἶναι ὕβρις στόν Θεό. Ὁ Θεός ἐπλασε πρῶτα τόν Ἀδάμ καί ὁ Ἀδάμ εἶπε γιά τήν γυναίκα: «Τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων μου καί σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου» (Γενεά. 2, 23). Ἡ γυναίκα, λέει τό Εὐαγγέλιο, πρέπει νά φοβᾶται τόν ἄνδρα, δηλαδή νά τόν σέβεται, καί ὁ ἄνδρας νά ἀγαπᾷ τήν γυναίκα (Ἐφεσ. 5, 33). Μέσα στήν ἀγάπη εἶναι ὁ σεβασμός. Μέσα στόν σεβασμό εἶναι ἡ ἀγάπη. Αὐτό τό ὁποῖο ἀγαπῶ, τό σέβομαι κιόλας. Καί αὐτό τό ὁποῖο σέβομαι, τό ἀγαπῶ. Δηλαδή δέν εἶναι ἄλλο τό ἕνα καί ἄλλο τό ἄλλο· ἕνα πράγμα εἶναι καί τά δύο... (σ. 41–42).

Ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν συζύγων.

- Ἐγραψες, Γερόντισσα, εὐχές στόν Δημήτρη πού παντρεύεται;
- Ἐγραψα, Γέροντα.

– Φέρε τήν κάρτα νά συμπληρώσω κι ἐγώ: «Ὁ Χριστός καί ἡ Παναγία μαζί σας. Σοῦ δίνω εὐλογία, Δημήτρη, νά μαλώνης μέ ὄλον τόν κόσμο, ἐκτός ἀπό τήν Μαρία! Τό ἴδιο καί στήν Μαρία!».

Γιά νά δᾶ, θά καταλάβουν τί ἐννοῶ; Μέ ρώτησε κάποιος: «Γέροντα, τί ἐνώνει περισσότερο τόν ἄνδρα μέ τήν γυναίκα;». «Ἡ εὐγνωμοσύνη», τοῦ λέω. Ὁ ἕνας ἀγαπάει τόν ἄλλον γι' αὐτό πού τοῦ χαρίζει. Ἡ γυναίκα δίνει στόν ἄνδρα τήν ἐμπιστοσύνη, τήν ἀφοσίωση, τήν ὑπακοή. Ὁ ἄνδρας δίνει στήν γυναίκα τήν σιγουριά ὅτι μπορεῖ νά τήν προστατέψῃ. Ἡ γυναίκα εἶναι ἡ ἀρχόντισσα τοῦ σπιτιοῦ, ἀλλά καί ἡ μεγάλη ὑπερέτρια· ὁ ἄνδρας εἶναι ὁ κυβερνήτης τοῦ σπιτιοῦ, ἀλλά καί ὁ χαμᾶλης.

Μεταξύ τους τά ἀνδρόγυνα πρέπει νά ἔχουν τήν ἐξαγνισμένη ἀγάπη, γιά νά ἔχουν ἀλληλοπαρηγοριά καί νά μποροῦν νά κάνουν καί τά πνευματικά τους καθήκοντα. Γιά νά ζήσουν ἀρμονικά, χρειάζεται νά βάλουν ἐξαρχῆς ὡς θεμέλιο τῆς ζωῆς τους τήν ἀγάπη, τήν ἀκριβή ἀγάπη, πού βρίσκεται μέσα στήν πνευματική ἀρχοντιά, στήν θυσία, καί ὄχι τήν ψεύτικη, τήν κοσμική, τήν σαρκική. Ἄν ὑπάρχῃ ἀγάπη, θυσία, πάντα ἔρχεται ὁ ἕνας στήν θέση τοῦ ἄλλου, τόν καταλαβαίνει, τόν πονάει. Καί ὅταν παίρνῃ κανεῖς τόν πλησίον του στήν πονεμένη του καρδιά, παίρνει τότε μέσα του τόν Χριστό, ὁ Ὅποιος τόν γεμίζει καί πάλι μέ τήν ἀνέκφραστη ἀγαλλίασή Του.

Ὅταν ὑπάρχῃ ἀγάπη, καί μακριά νά βρεθῇ ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλον, ἂν οἱ περιστάσεις τό ἀπαιτήσουν, κοντά θά βρίσκεται, γιατί τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ δέν τήν χωρίζουν ἀποστάσεις. Ὅταν ὅμως, Θεός φυλάξῃ, τά ἀνδρόγυνα δέν ἔχουν ἀγάπη μεταξύ τους, μπορεῖ νά βρίσκονται κοντά, ἀλλά στήν πραγματικότητα βρίσκονται μακριά. Γι' αὐτό πρέπει νά προσπαθήσουν νά διατηρήσουν σέ ὅλη τήν ζωή τους τήν ἀγάπη, νά θυσιάζεται ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλον.

Ἡ σαρκική ἀγάπη ἐνώνει ἐξωτερικά τοὺς κοσμικούς ἀνθρώπους τόσο μόνον, ὅσο ὑπάρχουν κοσμικά προσόντα, καί τοὺς χωρίζει, ὅταν αὐτά χαθοῦν, ὅποτε καί αὐτοί ὀδηγοῦνται στήν ἀπώλεια. Ἐνῶ, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ πνευματική, ἡ ἀκριβή ἀγάπη, ἂν τυχόν ὁ ἕνας ἀπό τοὺς συζύγους χάσῃ τά κοσμικά του προσόντα, αὐτό ὄχι μόνο δέν τοὺς χωρίζει, ἀλλά τοὺς ἐνώνει περισσότερο. Ὅταν ὑπάρχῃ μόνον ἡ σαρκική ἀγάπη, τότε, ἂν λ.χ. ἡ γυναίκα μάθῃ ὅτι ὁ σύντροφός της κοιτάξε κάποια ἄλλη, τοῦ πετάει διτριόλι καί τόν τυφλώνει. Ἐνῶ, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ ἀγνή ἀγάπη, τόν πονάει πιά πολύ καί κοιτάζει μέ τρόπο πῶς νά τόν φέρῃ πάλι στόν σωστό δρόμο. Ἔτσι ἔρχεται ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ... (σ. 43–44).

Μέ τήν ὑπομονή σώζεται ἡ οἰκογένεια.

... Ὅταν δύο βόδια εἶναι στόν ζυγό καί τό ἕνα εἶναι λίγο ἀδύνατο ἢ τεμπέλικο, τότε τό ἄλλο βάζει περισσότερη δύναμη καί τραβάει,

οβαρινίζει κατά κάποιον τρόπο και τό άλλο... Σκέψου μιά μητέρα νά ἔχη τέσσερα παιδιά και τό ένα νά εἶναι καθυστερημένο, τό άλλο νά ἔχη ψυχπάθεια, τό άλλο μεσογειακή ἀναιμία, τό άλλο νά γυρνᾷ τά μεσάνυχτα. Καί μέ τόν σύζυγο, ἀνάλογα μέ τό τί ἄνθρωπος εἶναι, νά ἔχη ἡ καημένη ἄλλα θάσανα...

Καί καλά, μερικές γυναῖκες ἔχουν ἀμαρτίες και ἔξοφλοῦν ἔτσι, ἀλλά εἶναι και ἄλλες πού δέν ἔχουν ἀμαρτίες. Αὐτές ἔχουν καθαρό μισθό ἀπό τήν ταλαιπωρία πού περνοῦν. Γνωρίζω μιά μάνα πού ἦταν ἓνα ἀγγελουδί, πολύ καλή ψυχή, τό πιό καλό, τό πιό ἡσυχό παιδί ἀπό τήν οἰκογένεια. Καί σέ τί στραβόξυλο ἔπεσε! Πῶς ξεγελάστηκαν οἱ δικοί της! Παντρεύτηκε ἓναν μέθυσσο, πού ἀπό μικρός ἦταν ἀλητάκι. Ὁ πατέρας του μεθοῦσε και πῆρε και αὐτός τήν ἴδια συνήθεια. Νά ξενοδουλεύη ἡ καημένη, νά σκοτώνεται στήν δουλειά, και ἐκεῖνος νά τήν δέρνη και νά τήν ἀπειλῆ μέ τό μαχαίρι. Πόσες φορές τῆς λέει: «Θά σέ σφάξω!» Καί νά φοβᾶται μήν τήν σφάξῃ! Μαρτύριο περνάει! Ἔχει και τέσσερα παιδιά. Οἱ δικοί της ἔφθασαν σέ σημεῖο νά τῆς λένε νά τόν χωρίση, ἀλλά ἐκεῖνη τούς ἀπαντάει: «Λέω νά κάνω ἀκόμη ὑπομονή», και κάνει ὑπομονή. Τό καταλαβαίνετε; Οὔτε Γεροντικά διάβασε οὔτε Συναξάρια, και ὅμως κάνει ὑπομονή. «Καλά, τῆς εἶπα μιά φορά, τά παιδιά δέν ἐπεμβαίνουν;». «Ἀκόμη εἶναι δεκαπέντε-δεκαἕξι χρονῶν, μου εἶπε. Ἄς πᾶνε στρατιῶτες, και μετά θά τόν περιλάβουν!». Δηλαδή, μέχρι νά πᾶνε στρατιῶτες τά παιδιά, νά τρώῃ ξύλο!.. (σ. 47-48).

Ἡ ὑπομονή χαριτώνει τόν ἄνθρωπο.

... Ὅταν ὁ ἄλλος εἶναι μπουρνιασμένος, ὅ,τι και νά τοῦ πῆς, δέν γίνεται τίποτε. Καλύτερα ἐκεῖνη τήν στιγμή νά σιωπήσης και νά λές τήν Εὐχή. Μέ τήν Εὐχή θά καμάρη ὁ ἄλλος, θά ἡρεμήση και θά μπορέσης μετά νά συνεννοηθῆς μαζί του. Βλέπεις, και οἱ ψαράδες δέν πᾶνε νά ψαρέψουν, ἄν δέν ἔχη μπουνάτσα· κάνουν ὑπομονή, ὥσπου νά καλωσυνέψη ὁ καιρός.

– Ποῦ ὀφείλεται, Γέροντα, ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀνθρώπων;

– Στήν πολλή... ἐσωτερική τους εἰρήνη! Ὁ Θεός τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων τήν κρέμασε στήν ὑπομονή. «Ὁ δέ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται» (Ματθ. 10, 22), λέει τό Εὐαγγέλιο. Γι' αὐτό δίνει δυσκολίες, διάφορες δοκιμασίες, γιά νά ἀσκηθοῦν στήν ὑπομονή οἱ ἄνθρωποι.

Ἡ ὑπομονή ξεκινᾷ ἀπό τήν ἀγάπη. Γιά νά ὑπομείνης τόν ἄλλον, πρέπει νά τόν πονέσης. Καί βλέπω πῶς μέ τήν ὑπομονή σώζεται ἡ οἰκογένεια. Εἶδα θηρία νά γίνονται ἀρνιά. Μέ τήν ἐμπιστοσύνη στόν Θεό τά πράγματα ἐξελίσσονται ὁμαλά και πνευματικά. Μιά φορά, ὅταν ἦμουν στήν Μονή Στομίου, εἶχα δεῖ στήν Κόνιτσα μιά γυναῖκα πού ἔλαμπε

τό πρόσωπό της. Ήταν μητέρα πέντε παιδιών. Μετά θυμήθηκα ποιά ήταν. Ο άνδρας της ήταν μαραγκός και έπαιρνε πολλές φορές δουλειές μαζί με τόν μάστορά μου¹. Μιά κουβέντα νά τοῦ ἔλεγαν οἱ νοικοκυραῖοι, λ.χ. «μαστορο-Γιάννη, μήπως αὐτό νά τό κάνουμε ἔτσι;», γινόταν θηρίο. «Εμένα θά μοῦ κάνης τόν δάσκαλο;», τοῦς ἔλεγε. Ἔσπαζε τά ἐργαλεῖα του, τά πετοῦσε καί ἔφευγε. Ἀφοῦ παρατοῦσε τήν δουλειά του καί τά ἔσπαζε ὅλα σέ ξένα σπίτια, καταλαβαίνεις στό σπίτι του τί ἔκανε! Αὐτή λοιπόν ἦταν τοῦ μαστρο-Γιάννη ἡ γυναίκα. Μέ αὐτόν τόν ἄνθρωπο δέν μποροῦσες μία μέρα νά καθήσης, καί αὐτή χρόνια ζοῦσε μαζί του. Κάθε μέρα περνοῦσε μαρτύριο, καί ὅμως ὅλα τά ἀντιμετώπιζε μέ πολλή καλωσύνη καί ἔκανε ὑπομονή. Ἐπειδή ἤξερα τήν κατάσταση στό σπίτι, ὅταν τήν συναντοῦσα, τήν ρωτοῦσα: «Τί κάνει ὁ κυρ-Γιάννης; Δουλεύει;». «Ἐ, πότε δουλεύει, πότε κάθεται λιγάκι!». «Πῶς τά περνώτε;». «Πολύ καλά, πάτερ!», μοῦ ἔλεγε. Καί τό ἔλεγε μέ τήν καρδιά της. Δέν ὑπολόγιζε πού ἔσπαζε τά ἐργαλεῖα του – καί ἀξίας ἐργαλεῖα – οὔτε πού ἀναγκαζόταν ἡ καμμένη νά ξενοδουλεύη, γιά νά τά θγάλουν πέρα. Βλέπετε μέ πόση ὑπομονή, μέ πόση καλωσύνη καί μέ πόση ἀρχοντιά τά ἀντιμετώπιζε ὅλα! Οὔτε τόν κατηγοροῦσε καθόλου! Γι' αὐτό ὁ Θεός τήν χαρίτωσε καί ἔλαμπε τό πρόσωπό της. Μεγάλωσε καί τά πέντε παιδιά της καί ἔγιναν πολύ καλά παιδιά. Μπόρεσε καί κράτησε καί τά παιδιά της... (σ. 49–50).

Ἡ πιστή σύζυγος.

– Γέροντα, μία γυναίκα τήν ἐγκατέλειψε ὁ ἄνδρας της, πήρε καί τό παιδί, καί ἔχει σχέσεις μέ δύο ἄλλες γυναῖκες. Μέ ρώτησε τί νά κάνη.

– Νά τῆς πῆς, ὅσο μπορεῖ, νά κάνη ὑπομονή, προσευχή καί νά φέρεται μέ καλωσύνη. Νά περιμένη, νά μή διαλύση τόν γάμο ἡ ἴδια. Κάποιος περιφρονοῦσε τήν γυναίκα του, τήν κακομεταχειριζόταν, καί αὐτή τά ἀντιμετώπιζε ὅλα μέ ὑπομονή καί καλωσύνη, μέχρι πού πέθανε σχετικᾶ νέα. Ὅταν ἔκαμαν τήν ἐκταφή της, θγῆκε ἀπό τόν τάφο μία εὐαδία! Ἀπόρησαν ὅσοι θρίσκονταν ἐκεῖ. Βλέπετε, αὐτή ἀντιμετώπιζε τά πάντα μέ ὑπομονή σ' αὐτήν τήν ζωή, γι' αὐτό δικαιώθηκε στήν ἄλλη ζωή... (σ. 51–52).

Τά παιδιά τῶν διαλυμένων οικογενειῶν.

Σήμερα ὁ γάμος, ὅπως κατήντησε, ἔχει χάσει τό νόημά του. Διαλύονται οικογένειες στά καλά καθούμενα. Ἦρθε τίς προάλλες στό Καλύδι κάποιος τελείως ζαλισμένος. Εἶχε δύο παιδιά ἀπό μία φιλενάδα. Παντρεύτηκε μία ἄλλη, ἔκανε ἓνα παιδί καί τήν χώρισε. Μετά ξαναπα-

---

1. Ὁ Γέροντας ὡς λαϊκός εἶχε μάθει τήν τέχνη τοῦ μαραγκοῦ. (Σημ. Ε.Π.Ο. Ἀρχικά ὁ πατέρας του τόν ἔστειλε νά μάθει τήν τέχνη τοῦ σιδηρουργοῦ κι ἐκεῖνος ἔφευγε κι ἐπήγαινε σέ ξυλουργεῖο, χωρίς ν' ἀντιμιλάει στόν πατέρα του, πού τελικά τόν ἄφησε. Ἦθελε νά μάθει τήν τέχνη πού ὡς ἄνθρωπος ἔμαθε ὁ Θεάνθρωπος Χριστός! Καί ἔγινε ὁ Γέροντας τέλειος ξυλουργός!).

ντρεύτηκε κάποια άλλη, ή όποία ήταν χωρισμένη και είχε δύο παιδιά από τόν πρώτο γάμο της και ένα παιδί από έναν φίλο. Έκανε και μ' αυτήν άλλα δύο. «Γιά βάστα, του λέω, από πόσες μανάδες είναι αυτά τά παιδιά και από πόσους πατεράδες;».

Έτσι καταστρέφονται τά ταλαίπωρα τά παιδιά. Όσα είναι ευαίσθητα και δέν μπορούν νά ξεπεράσουν τήν στενοχώρια, απελπίζονται και μερικά αυτοκτονούν. Άλλα πίνουν, γιά νά ξεχνούν, άλλα μπλέκονται μέ τά ναρκωτικά. Ποϋ τά βρίσκουν τά χρήματα; Η πιό μικρή δόση ήρωίνης στοιχίζει τέσσερις χιλιάδες δραχμές. Η μεγάλη έξι ή επτά χιλιάδες (τό 1990). Και αυτά τά παιδιά είναι από τά ζωνρά τής προηγούμενης γενιάς. Τά άλλα από τό αυτόματο διαζύγιο, πού είναι ακόμη μικρά, τί θά γίνουν; Φέτος τό καλοκαίρι πόσα παιδιά πέρασαν από τό Καλύδι πού έπαιρναν ναρκωτικά! Τά περισσότερα, τά κακόμοιρα, ήσαν από διαλυμένες οικογένειες. Νά βρίσκονται σέ τέτοια κατάσταση στήν ηλικία των είκοσι επτά έτών και νά ζητούν βοήθεια! Και νά δής, τά παιδιά από τίς διαλυμένες οικογένειες φαίνονται από μακριά... (σ. 54-55).

Τό «φταίξιμο» και τό «δίκαιο» τών συζύγων.

Μιά φορά ήρθε στό Καλύδι κάποιος και μου είπε ότι είχε προβλήματα μέ τήν γυναίκα του. Πήγαιναν γιά χωρισμό. Δέν ήθελε νά δη ό ένας τόν άλλον. Ήσαν και οι δύο δάσκαλοι, είχαν και δύο παιδιά. Δέν έτρωγαν ποτέ στό σπίτι. Σέ άλλο έστιατόριο έτρωγε ό ένας μετά τό Σχολείο, σέ άλλο ό άλλος, και αγοράζαν και κάτι σάντουιτς, γιά νά φάνε τά παιδιά. Τά καημένα, όταν οι γονείς γύριζαν στό σπίτι, πήγαιναν και έψαχναν στίς τσέπες και στίς τσάντες τους, γιά νά δούν τί τους έφεραν απ' έξω νά φάνε. Πενοϋσαν μεγάλο δράμα! Αυτός έκανε και τόν ψάλτη. Σέ άλλη εκκλησία πήγαινε ή γυναίκα του, σέ άλλη έψαλλε αυτός. Τόσο πολί! «Τί νά κάνω, πάτερ, μου λέει, σηκώνω μεγάλο σταυρό, πολύ μεγάλο. Κάθε μέρα έχουμε φασαρίες στό σπίτι». «Πήγες στόν Πνευματικό;», τόν ρωτάω. «Ναί, πήγα, μου λέει, και μου είπε: “Υπομονή νά κάνης σηκώνεις μεγάλο σταυρό”». «Γιά νά δώ, του λέω, ποιός σηκώνει μεγάλο σταυρό. Νά πάρουμε τά πράγματα από τήν αρχή. Όταν παντρευτήκατε, μαλώνατε έτσι;». «Όχι, μου λέει. Όκτώ χρόνια ήμασταν πολύ αγαπημένοι. Λάτρευα τήν γυναίκα μου περισσότερο από τόν Θεό! Μετά εκείνη άλλαξε. Έγινε γκρινιάρα, ιδιότροπη...». Άκους, τήν λάτρευε περισσότερο από τόν Θεό! «Έλα εδώ, του λέω. Λάτρευες τήν γυναίκα σου περισσότερο από τόν Θεό! Η γυναίκα σου φταίει τώρα ή εσύ, πού φθάσατε σ' αυτήν τήν κατάσταση; Έξ αιτίας σου πήρε τήν Χάρη Του ό Θεός από τήν γυναίκα σου. Και τί σκέφτεσαι νά κάμης τώρα;», τόν ρωτάω. «Μάλλον νά χωρίσουμε», μου λέει. «Μήπως έμπλεξες και μέ καμμιά άλλη;». «Ναί, έχω υπ' όψιν μου κάποια», μου λέει. «Βρέ, δέν καταλαβαίνεις ότι εσύ είσαι ό φταίχτης; Νά ζητήσεις

πρῶτα συγχώρεση ἀπό τόν Θεό, γιατί λάτρευες τήν γυναίκα σου περισσότερο ἀπό Ἐκεῖνον. Μετά νά πᾶς νά ζητήσης συγχώρεση ἀπό τήν γυναίκα σου. «Νά μέ συγχωρέσης, νά τῆς πῆς, ἐγώ ἔγινα αἰτία νά δημιουργηθῆ αὐτή ἡ κατάσταση στό σπίτι καί νά ταλαιπωροῦνται καί τά παιδιά». Ἔπειτα νά πᾶς νά ἐξομολογηθῆς καί νά λατρεύης τόν Θεό σάν Θεό καί νά ἀγαπᾶς τήν γυναίκα σου σάν γυναίκα σου, καί θά δῆς, τά πράγματα θά πᾶνε καλά». Τόν τράνταξα. Ἄρχισε νά κλαίῃ. Μοῦ ὑποσχέθηκε πῶς θά μέ ἀκούσῃ. Ἦρθε μετά ἀπό λίγο καιρό χαρούμενος. «Σ' εὐχαριστῶ, πάτερ, μᾶς ἔσωσες, μοῦ λέει. Εἴμαστε μιά χαρά, κι ἐμεῖς καί τά παιδιά μας». Βλέπεις; Νά εἶναι αὐτός ὁ φταίχτης καί νά νομίζῃ κιόλας ὅτι σηκώνει πολύ μεγάλο σταυρό!...

Ἰπτάρχουν καί περιπτώσεις πού μπορεῖ νά ἔχῃ καί ὁ ἕνας καί ὁ ἄλλος δίκαιο. Κάποτε ἔλεγα σέ μιά συντροφιά πόσο ἀγνός ἦταν ὁ Μακρυγιάννης. Εἶχε καί σωματική καί ψυχική ἀγνότητα. Ὅποτε πετάγεται κάποιος καί μοῦ λέει: «Ὅχι νά θέλουν νά παρουσιάσουν τόν Μακρυγιάννη καί γιά ἅγιο!». «Γιατί ὄχι;», τόν ρωτῶ. «Γιατί ἔδερνε τήν γυναίκα του», μοῦ ἀπαντᾷ. «Κοίταξε νά σοῦ πῶ τί συνέβαινε. Ὁ Μακρυγιάννης, ὅταν τύχαινε νά ἔχῃ κανένα τάλληρο καί ἐρχόταν καμμιά χήρα πού εἶχε παιδιά, τῆς τό ἔδινε. Ἡ γυναίκα του, ἡ καημένη, γκρινιαζε. «Μά κι ἐσύ παιδιά ἔχεις, τοῦ ἔλεγε, γιατί τό ἔδωσες;». Κι ἐκεῖνος τῆς ἔδινε κανένα μπάτσο καί τῆς ἔλεγε: «ἐσύ ἔχεις τόν ἄνδρα σου, πού θά σέ οικονομήσῃ. Αὐτή ἡ καημένη δέν ἔχει ἄνδρα, ποιός θά τήν οικονομήσῃ;». Δηλαδή καί οἱ δύο εἶχαν δίκαιο.

Ἰστερα, ἄν ὁ ἕνας ἀπό τούς δύο συζύγους ζῆ πνευματικά, τότε καί δίκαιο νά ἔχῃ, δέν ἔχει κατά κάποιον τρόπο δίκαιο. Γιατί, σάν πνευματικός ἄνθρωπος πού εἶναι, πρέπει νά ἀντιμετωπίσῃ μιά ἀδικία πνευματικά. Νά τά ἀντιμετωπίξῃ δηλαδή ὅλα μέ τήν θεία δικαιοσύνη, νά βλέπῃ τί ἀναπαύει τόν ἄλλον. Γιατί, ἄν μιά ψυχὴ εἶναι ἀδύνατη καί σφάλῃ, ἔχει κατά κάποιον τρόπο ἐλαφρυντικά. Ὁ ἄλλος ὅμως, πού εἶναι σέ καλύτερη πνευματική κατάσταση καί δέν δείχνει κατανόηση, σφάλῃ πολύ περισσότερο. Ὅταν καί οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν τά πράγματα κοσμικά, μέ τήν κοσμική, τήν ἀνθρώπινη δικαιοσύνη, τί γίνεται μετά; Πρέπει νά πηγαίνουν συνέχεια στά κοσμικά δικαστήρια. Γι' αὐτό καί βασανίζονται οἱ ἄνθρωποι (σ. 55–58).

Η ΤΕΚΝΟΠΟΙΑ.

Οἱ Ἅγιοι Ἰωακεῖμ καί Ἄννα εἶναι τό ἀπαθέστερο ζευγάρι.

– Γέροντα, πέστε μας γιά τόν Ἅγιο Ἰωακεῖμ καί τήν Ἅγία Ἄννα, τούς Θεοπάτορες. Κάποτε κάτι ἀρχίσατε νά μᾶς λέτε.

– Ἀπό μικρός εἶχα σέ μεγάλη εὐλάβεια τούς Ἅγίους Θεοπάτορες. Μάλιστα εἶχα πεῖ σέ κάποιον ὅτι, ὅταν μέ κάνουν καλόγερο, θά ἤθελα νά μοῦ δώσουν τό ὄνομα Ἰωακεῖμ. Πόσα ὀφείλουμε σ' αὐτούς! Οἱ Ἅγιοι

Ίωακείμ και Άννα εἶναι τό ἀπαθέστερο ἀνδρόγυνο πού ὑπῆρξε ποτέ. Δέν εἶχαν καθόλου σαρκικό φρόνημα.

Ὁ Θεός εἶται ἐπλάσε τόν ἄνθρωπο καί εἶται ἤθελε νά γεννιοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ἀπαθῶς. Ἀλλά μετά τήν πτώση μπῆκε τό πάθος στήν σχέση ἀνάμεσα στόν ἄνδρα καί στήν γυναίκα. Μόλις βρέθηκε ἕνα ἀπαθές ἀνδρόγυνο, ὅπως ἐπλάσε ὁ Θεός τόν ἄνθρωπο καί ὅπως ἤθελε νά γεννιοῦνται οἱ ἄνθρωποι, γεννήθηκε ἡ Παναγία, αὐτό τό ἀγνό πλάσμα, καί στήν συνέχεια σαρκώθηκε ὁ Χριστός. Μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι θά κατέβαινε καί νωρίτερα ὁ Χριστός στήν γῆ, ἂν ὑπῆρχε ἕνα ἀγνό ζευγάρι, ὅπως ἦταν οἱ Ἅγιοι Ίωακείμ καί Άννα.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ φθάνουν στήν πλάνη καί πιστεύουν, δῆθεν ἀπό εὐλάβεια, ὅτι ἡ Παναγία γεννήθηκε χωρίς νά ἔχη τό προπατορικό ἀμάρτημα. Ἐνῶ ἡ Παναγία δέν ἦταν ἀπαλλαγμένη ἀπό τό προπατορικό ἀμάρτημα, ἀλλά γεννήθηκε ὅπως ἤθελε ὁ Θεός νά γεννιοῦνται οἱ ἄνθρωποι μετά τήν δημιουργία. Ἦταν πάναγνη¹, γιατί ἡ σύλληψη Της ἔγινε χωρίς ἡδονή. Οἱ Ἅγιοι Θεοπάτορες, μετά ἀπό θερμή προσευχή στόν Θεό νά τοὺς χαρίσῃ παιδί, συνῆλθαν ὄχι ἀπό σαρκική ἐπιθυμία, ἀλλά ἀπό ὑπακοή στόν Θεό. Αὐτό τό γεγονός τό εἶχα ζήσει στό Σινά².

Ἡ ἐγκράτεια στήν ἔγγαμη ζωή.

Ὁ Θεός «εἰποίησε τά πάντα καλά λίαν» (Γενέσ. 1, 31). Ὁ ἄνδρας νιώθει μιά φυσική ἔλξη πρὸς τήν γυναίκα καί ἡ γυναίκα πρὸς τόν ἄνδρα. Ἄν δέν ὑπῆρχε αὐτή ἡ ἔλξη, ποτέ δέν θά ξεκινοῦσε κανεὶς νά κἀνῃ οἰκογένεια. Θά συλλογιζόταν τίς δυσκολίες πού θά εἶχε ἀργότερα στήν οἰκογένεια μέ τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν κ.λπ. καί δέν θά ἀποφάσιζε νά ξεκινήσῃ.

Μετά τήν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων τό σαρκικό φρόνημα σέ μερικούς ἀνθρώπους μπορεῖ νά ὑπάρχει πέντε τοῖς ἑκατό, σέ ἄλλους δέκα, τριάντα κ.λπ. Ἀλλά σήμερα πού νά βρεθοῦν ἄνθρωποι νά ἔχουν πέ-

1. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος γεννήθηκε κατὰ φυσικό τρόπο καί ὄχι παρθενικῶς. «Ἦταν πάναγνη», γιατί, ὅπως γράφει καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στόν Λόγο του «Εἰς τό Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀεπαρθένου Μαρίας», συνελήφθη «σωφρόνως» (βλ. PG 96, 669A), ἀλλά καί αὐξήσε μέ τόν ἀγῶνα Της τήν αγιότητα πού ἔλαβε ἀπό τοὺς Γονεῖς Της, ἀποκρούοντας «πάντα λογισμὸν περιττὸν καί ψυχοβλαβῆ πρὶν γεύσασθαι» (αὐτόθι 676B).

2. Ὁ Γέροντας ἀσκήτησε στό Σινά, στό ἀσκητήριο τῶν Ἁγίων Γαλακτίωνος καί Ἐπιστήμης, ἀπό τό 1962 μέχρι τό 1964. Ἐκεῖ τοῦ ἀποκαλύφθηκε τό θεῖο αὐτό γεγονός!

(**Σημ. Ε.Π.Ο.** Ὅπως εἶναι γνωστό, καί τό ἅγιο ζεῦγος Γαλακτίων καί Ἐπιστήμη, ἔπειτα ἀπό θεῖο ὄραμα κατὰ τῆ Βάπτισή τῆς Ἐπιστήμης, ἔμεινε «ἄμικτο»—«λευκός γάμος», ὅπως ἐπίσης καί ἀρετὰ ἄλλα πιστὰ ζεύγη, γνωστὰ καί ἀγνωστα. Καί ἔγινε καί γίνεται αὐτό, γιὰ νά φμῶνονται οἱ βλάσφημοι αἰρετικοί, Προτεστάντες, Πιχωδάδες κ. ἄ., οἱ ὁποῖοι τολμοῦν νά συκοφαντοῦν ἀκόμη καί τὴν ἀεπαρθενία τῆς Παναγίας «πρὸ τόκου, ἐν τόκῳ καί μετὰ τόκον», πού συμβολίζεται στίς Εἰκόνας Της μέ τρία ἀστέρια, στήν κεφαλή καί τοὺς δύο ὤμους).

ντε τοῖς ἑκατό σαρκικό φρόνημα, νά ἔχουν δηλαδή ἀγνό φρόνημα! Πάντως σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους ἔχει δοθῆ ἀπό τόν Θεό ἡ δυνατότητα νά φθάσουν στήν ἀπάθεια, ἄν ἀγωνισθοῦν μέ φιλότιμο.

Δέν δικαιολογοῦνται οἱ ἔγγαμοι, ἐπειδή ἀκολούθησαν τόν ἔγγαμο βίο, νά ξεχνοῦν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι μόνο σάρκα, ἀλλά εἶναι καί πνεῦμα, καί νά ἀφήνουν τόν ἑαυτό τους ἀχαλίνωτο. Πρέπει νά ἀγωνίζονται νά ὑποτάξουν τήν σάρκα στό πνεῦμα. Ἄν προσπαθοῦν νά ζοῦν πνευματικά, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Πνευματικοῦ τους, θά ἀρχίσουν νά γεύονται σιγά-σιγά καί ἀνώτερες χαρές, πνευματικές, οὐράνιες, καί δέν θά ἀναζητοῦν τίς σαρκικές. Ἔχουν ὑποχρέωση νά ἀγωνίζονται καί νά ἐγκρατεῦνται, γιά νά μή μεταδώσουν τό σαρκικό πάθος καί στά παιδιά τους. Ἐνα παιδάκι, πού οἱ γονεῖς του ἔχουν πολύ σαρκικό φρόνημα, ἔχει ἀπό μικρό τέτοιες τάσεις, γιατί παίρνει τό σαρκικό φρόνημα ἀπό αὐτούς. Στήν ἀρχή αὐτό εἶναι ἀπαλό, ὅπως ὅλα τά κληρονομικά πάθη – σάν τήν τσουνκίδα πού, μόλις φυτρώνη, εἶναι ἀπαλή καί μπορεῖς νά τήν πιάσης, ἐνῶ, ὅταν μεγαλώσῃ, τοιμπάει – καί μπορεῖ νά θεραπευθῆ ἀπό ἕναν καλό Πνευματικό, πού ἔχει διάκριση. Ἄν ὅμως δέν τό κόψῃ στήν μικρή ἡλικία, θά χρειασθῆ πολύ νά ἀγωνισθῆ, ὅταν μεγαλώσῃ, γιά νά τό κόψῃ (σ. 62–64).

Ἡ ἀνθρώπινη λογική στό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τήν τεκνογονία.

Πολλές φορές ἀνδρόγυνα μου ἐκφράζουν τήν ἀνησυχία τους γιά τό θέμα τῆς τεκνοποιίας καί ζητοῦν τήν γνώμη μου. Ἄλλα σκέφτονται νά κάνουν ἕνα-δύο παιδιά καί ἄλλα θέλουν νά ἀποκτήσουν πολλά παιδιά. Αὐτό ὅμως πού τούς συμφέρει εἶναι νά ἀφήνουν τό θέμα τῆς τεκνοποιίας στόν Θεό. Νά ἐμπιστεύονται τήν ζωή τους στήν θεία Πρόνοια καί νά μή βάζουν δικά τους προγράμματα. Πρέπει νά πιστεύουν ὅτι ὁ Θεός, πού φροντίζει γιά τά πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, πολύ περισσότερο θά φροντίσῃ γιά τά δικά τους παιδιά...

Μερικοί προσπαθοῦν πρῶτα νά τακτοποιήσουν ὅλα τά ἄλλα καί ὕστερα νά σκεφθοῦν γιά παιδιά. Δέν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τους καθόλου τόν Θεό. Ἄλλοι πάλι λένε: «σήμερα εἶναι δύσκολη ἡ ζωή ἕνα παιδί φθάνει, γιατί καί αὐτό μέ δυσκολία τό μεγαλώνεις», καί δέν κάνουν ἄλλα παιδιά. Δέν καταλαβαίνουν πόσο ἀμαρτάνουν μ' αὐτήν τήν τοποθέτηση, γιατί δέν ἀφήνονται μέ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ὁ Θεός ἔχει σπλάγχνα. Μόλις δῆ ὅτι δέν μποροῦν νά ἀνταποκριθοῦν, δέν Τοῦ εἶναι δύσκολο νά μὴν τούς δώσῃ ἄλλα παιδιά.

Ξεκινοῦν πολλοί νά παντρευτοῦν, χωρίς νά σκεφθοῦν ὅτι πρέπει νά ἔχουν καί ὡς σκοπό νά κάνουν παιδιά καί νά τά ἀναθρέψουν χριστιανικά. Δέν θέλουν πολλά παιδιά, γιά νά μήν ἔχουν σκοτοῦρες, καί ἔχουν στά διαμερίσματα σκυλιά, γατιά... Στήν Αὐστραλία ἔχουν γηρο-

κομειο για σκύλους, για γάτες..., ακόμη και νεκροταφείο για τὰ ζῶα! Οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι ὅπως πᾶνε, θά μεγαλώνουν ποντίκια καί θά τὰ κάνουν κονσέρβες, γιά νά ταΐζουν τὰ γατιά· θά μεγαλώνουν λαγούς καί κουνέλια καί θά τὰ κάνουν κονσέρβες, γιά νά ταΐζουν τὰ σκυλιά, καί ἄλλοι ἄνθρωποι θά πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα! Καί δλέπεις, ἅμα σκοτώση κανείς ἕνα σκυλί, μπορεῖ νά πληρώση περισσότερα ἀπ' ὅσα ἄν σκότωνε ἕναν ἄνθρωπο. Ἐξαρτᾶται φυσικά καί ἀπό τό τίνος θά εἶναι τό σκυλί... Ποῦ φθάσαμε!... Ὁ ἄνθρωπος στήν ἐποχή μας ἀξίζει λιγώτερο καί ἀπό ἕνα σκυλί!

Καί μερικοί Πνευματικοί ἀπορῶ πῶς λένε μερικά πράγματα. Μιά φορά μέ ρώτησαν κάποιιο προσκυνητές πού ἦρθαν ἐκεῖ στό Καλύδι: «Γέροντα, ὁ ἱερός Χρυσόστομος γράφει πουθενά νά μήν κάνουν οἱ σύζυγοι παιδιά;». «Τί εἶναι αὐτά πού λέτε; Ποῦ τό ἀκούσατε αὐτό;», τούς λέω. «Νά, ὁ πατήρ τάδε μᾶς τό εἶπε», μοῦ λένε. Πιάνω τόν πατέρα τάδε καί τόν ρωτῶ. «Εἶπες τέτοιο πράγμα;». «Ναί», μοῦ λέει. «Ποῦ τό βρήκες αὐτό γραμμένο;», τόν ρωτῶ. «Ὁ ἱερός Χρυσόστομος τό ἀναφέρει στόν Περί παρθεσίας λόγο του», μοῦ λέει! «Κοίταξε, τοῦ λέω, ἐγώ δέν διάβασα Ἅγιο Χρυσόστομο, ἀλλά δέν μπορεῖ ὁ Ἅγιος νά λήη κάτι τέτοιο· κάτι ἄλλο θά λήη. Φέρε νά δῶ τί γράφει». Μοῦ φέρνει τό βιβλίο καί μοῦ δείχνει τό χωρίο. Τό διαβάζω καί δλέπω ὅτι ὁ Ἅγιος γράφει: «Τώρα ἔχουν αὐξηθῆ οἱ ἄνθρωποι καί σᾶς δίνεται ἡ δυνατότητα νά ζήσετε καί ἐν παρθενίᾳ δέν εἶναι ὅπως παλιά πού ἔπρεπε νά ἀφήσουν ἀπογόνους»¹· δέν λέει δηλαδή «μή γεννᾶτε παιδιά»². Καί αὐτός νά ἐπιμένῃ. Νά εἶναι κληρικός καί θεολόγος, καί νά λήη τέτοια πράγματα! Νά δείχνῃ ὅτι διαβάζει Χρυσόστομο, ὅτι κάνει καί διατριβές, καί νά τόν ἔχουν γιά καλό Πνευματικό! Ξέρετε τί βλάβη κάνουν κάτι τέτοιες λανθασμένες ἐρμηνεῖες σέ ἄνθρώπους πού θέλουν νά ἀναπαύσουν τόν λογισμό τους;

Γιά πολλούς πού ζοῦν κοσμικά ἢ οἰκογένεια σήμερα δέν ἔχει νόημα. Γι' αὐτό ἢ δέν παντρεύονται ἢ παντρεύονται καί δέν κάνουν παιδιά ἢ σκοτώνουν τὰ παιδιά μέ τίς ἐκτρώσεις, καί ἔτσι μόνοι τους ἐξαφανίζονται τό σόι τους. Δηλαδή μόνοι τους καταστρέφονται· δέν τούς καταστρέφει ὁ Θεός. Ἐνῶ οἱ πιστοί, πού τηροῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, δέχονται τήν θεία Χάρη, γιατί ὁ Θεός εἶναι ὑποχρεωμένος κατά κάποιον τρόπο

1. Βλ. Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου *Περί παρθεσίας* PG, 48, 546.

2. Σημ. Ε.Π.Ο. Καί φυσικά ποτέ καί πουθενά δέν λέγει οὔτε ὑπονοεῖ ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος: «ν' ἀποφεύγετε τὰ παιδιά... μέ ἀντισύλληψη ἢ ἐκτρώσεις! Μόνο ἐγκράτεια καί σωφροσύνη-ἀγνότητα ὑπονοεῖ καί τονίζει καί γιά τούς βουλομένους καί δυναμένους ἐγγάμους καί πάντοτε νόμιμη παιδοποιία, μέ νόμιμο δηλαδή καί σάφρονα γάμο καί ποτέ μέ παρανόμους τρόπους... Καί εἶναι ἀξιοθαυμάστο τό ὅτι ὁ μακαριστός Γέροντας Παῖσιος ὡς θεοφώτιστος κατανοοῦσε καί ἐρμήνευε ὀρθά-ὀρθόδοξα τό γράμμα καί τό πνεῦμα του ἱ. Χρυσοστόμου καί γενικά τῶν Ἁγίων Πατέρων!

νά τούς βοηθή στά δύσκολα χρόνια πού ζοῦμε. Καί βλέπουμε Χριστιανούς οικογενειάρχες, μέ ὅσα παιδάκια τούς δίνει ὁ Θεός, νά τά μεγαλώνουν μέ φόβο Θεοῦ. Καί ὅλα τά παιδιά νά εἶναι ἰσορροπημένα, χαρούμενα, εὐλογία Θεοῦ, καί νά προκόβουν. Ἐκεῖ πού λέμε: «τί θά γίνη ὁ κόσμος», βλέπουμε τώρα νά προχωρή, μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, μιά γενιά καλή. Ὁ διάβολος καταστρέφει, ἀλλά καί ὁ Καλός Θεός ἐργάζεται καί δέν θά ἀφήσῃ νά ἐξαφανισθῇ τό γένος μας (σ. 64–68).

Δυσκολίες στήν τεκνοποιία.

Σέ μερικές γυναῖκες πού δέν μποροῦν νά ἀποκτήσουν παιδιά λειτουργοῦν καί οἱ πνευματικοί νόμοι, γιατί δέν κάνουν οἰκογένεια ἐγκαίρως. Ἀρχίζουν νά διαλέγουν. «Ὅχι, αὐτός εἶναι ἔτσι, ἐκεῖνος εἶναι ἀλλιῶς», δίνουν μιά ὑπόσχεση σέ κάποιον, κοιτάζουν συγχρόνως καί ἄλλον, λένε μετά «ὄχι» σ' ἐκείνον πού ἔδωσαν τήν ὑπόσχεση – καί αὐτός, ἀντί νά τό θεωρήσῃ εὐλογία πού τόν ἀφήνει πρὶν παντρευτοῦν, πάει νά αυτοκτονήσῃ. Ἔ, τί οἰκογένεια θά κἀνῃ μιά τέτοια κοπέλα; Ἄλλες γυναῖκες δέν μποροῦν νά κάνουν παιδιά, γιατί στά νεανικά τους χρόνια ἐξῆσαν ἄτακτη ζωὴ¹. Μερικές πάλι ἐπηρεάζονται ἀπό τήν διατροφή. Πολλές τροφές περιέχουν πολλά φάρμακα καί ὁρμόνες.

Υπάρχουν καί ἀνδρόγυνα πού, μόλις παντρευτοῦν, θέλουν ἀμέσως νά ἀποκτήσουν παιδί καί, ἂν λίγο καθυστερήσουν, ἀρχίζουν νά ἀγωνιοῦν. Ἀλλά πῶς νά κάνουν παιδί, ἐνῶ εἶναι γεμάτοι ἀγωνία καί ἄγχος; Ἄν διώξουν τήν ἀγωνία καί τό ἄγχος καί δάλουν στήν ζωὴ τους μιά καλή πνευματική σειρά, τότε θά κάνουν παιδί.

Μερικές φορές ὁ Θεός σκόπιμα ἀργεῖ νά δώσῃ παιδί σέ κάποιον ἀνδρόγυνο. Εἶδατε, καί στοὺς Ἁγίους Ἰωακείμ καί Ἄννα, τοὺς Θεοπάτορες, καί στὸν Προφήτη Ζαχαρία καί τήν Ἁγία Ἐλισάβετ, στά γεράματα ἔδωσε παιδί, γιὰ νά ἐκπληρωθῇ καί στίς δύο περιπτώσεις τό προαιώνιο σχέδιό Του γιὰ τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ σύζυγοι πρέπει νά εἶναι πάντα ἔτοιμοι νά δεχθοῦν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ στήν ζωὴ τους. Ὅποιος ἐμπιστεύεται τόν ἑαυτό του στὸν Θεό, ὁ Θεός δέν τόν ἀφήνει. Τίποτε δέν κάνουμε ἐμεῖς, καί ὁ Θεός πόσα κάνει γιὰ μᾶς! Μέ πόση ἀγάπη καί ἀπλοχεριά μᾶς τά δίνει ὅλα! Ὑπάρχει τίποτε στὸν Θεό πού νά μὴν μπορῇ νά τό κἀνῃ; Ἐνα ἀνδρόγυνο εἶχε πέντε παιδιά, ἀλλά, ὅταν τά παιδιὰ τους μεγάλωσαν, ἀποκαταστάθη-

1. Σημ. Ε.Π.Ο. Μόνο ἡ στειρότητα ἀπὸ γινόμενες ἐκτρώσεις ἀνέρχεται σέ ποσοστὰ 35-40%! Ἐπίσης σέ 100 γυναῖκες, πού κατέφυγαν στήν ἀντεκκλησιαστικὴ ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση, οἱ 90 εἶχαν κάμει ἐκτρώση-ἐκτρώσεις! (Δήλωση εἰδικῶν ἰατρῶν σέ ραδιοτηλεοπτικὴ ἐκπομπή, ὅπου μετεῖχε καί ἡ Π.Ε.Φ.Ι.Π.).

Ἡ ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση ἐκκλησιαστικὰ ἀπαγορεύεται, γιατί σχεδόν πάντοτε ἀποβάλλονται ἢ ἀφαιροῦνται, δηλ. ἐκτρῶνονται, τὰ ἐμφυτευόμενα ἔμβρυα σέ ποσοστὸ 9 στὰ 10! Ἐπομένως οἱ σχεδόν βέβαιες «ἀποβολές» καί ἐκτρώσεις συνιστοῦν φοβερὴ ἁμαρτία! (Βλ. τό φοβερὸ Ὅραμα τοῦ Γ. Παϊσίου στή σελ. 26, ἀλλά καί τὰ τεύχη ὑπ' ἀρ. 86/2000 καί 90/2001 στή σελ. 32).

καν και ἔφυγαν ἀπό κοντά τους, ἔμειναν μόνοι. Τότε ἀποφάσισαν νά κάνουν ἀκόμη ἓνα παιδί, γιά νά τό ἔχουν στά γεράματά τους. Παρόλο πού ἡ γυναίκα ἦταν σέ ἡλικία πού δέν μποροῦσε νά τεκνοποιήσῃ και ἀνθρωπίνως αὐτό ἦταν ἀδύνατο, εἶχαν ὅμως μεγάλη πίστη στόν Θεό και ἀπέκτησαν ἓνα ἀγόρι. Ἔτσι εἶχαν μαζί τους στά γεράματά τους τόν μικρότερο γιό τους, πού τόν μεγάλωσαν και τόν τακτοποίησαν και αὐτόν.

Τό θέμα τῆς τεκνοποιίας δέν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπό τόν ἄνθρωπο, ἐξαρτᾶται και ἀπό τόν Θεό. Ὅταν ὁ Θεός βλέπῃ ταπεινώσῃ στό ἀνδρόγυνο πού ἔχει δυσκολία νά ἀποκτήσῃ παιδιά, τότε ὄχι μόνον ἓνα παιδί τοῦς δίνει, ἀλλά και πολυτέκνους μπορεῖ νά τοῦς κάνῃ. Ὅταν ὅμως βλέπῃ πείσμα και ἐγωισμό, ἄν τοῦς ἐκπληρώσῃ τό αἴτημά τους, θά τοῦς ἀναπαύσῃ στό πείσμα τους και στόν ἐγωισμό τους. Πρέπει νά ἀφεθοῦν ἐν λευκῶ στόν Θεό. «Θεέ μου, νά πούν, Ἐσύ γιά τό καλό μας φροντίζεις: «γενηθήτω τό θέλημά Σου» (Ματθ. 6, 10)». Τότε θά γίνῃ αὐτό πού ζητοῦν. Γιατί, ὅταν λέμε «γενηθήτω τό θέλημά Σου» και ἀφηνώμαστε μέ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό, τότε γίνεται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἐμεῖς ἀπό τό ἓνα μέρος λέμε «γενηθήτω τό θέλημά Σου», και ἀπό τό ἄλλο μέρος ἐπιμένουμε στό θέλημα τό δικό μας. Τότε τί νά κάνῃ και ὁ Θεός; (σ. 68–70).

Περιπτώσεις ἀτεκνίας.

... Ὁ Θεός σέ πολλούς δέν δίνει παιδιά, γιά νά ἀγαπήσουν τά παιδιά ὅλου τοῦ κόσμου σάν δικά τους και νά βοηθήσουν γιά τήν πνευματική τους ἀναγέννηση. Κάποιος δέν εἶχε παιδιά, ἀλλά, ὅταν ἔβγαλε ἀπό τό σπίτι του, ὅλα τά παιδιά τῆς γειτονίας ἔτρεχαν κοντά του και τόν περιτριγύριζαν μέ πολλή ἀγάπη. Δέν τόν ἀφηναν νά πάῃ στήν δουλειά του. Βλέπετε, ὁ Θεός δέν τοῦ ἔδωσε δικά του παιδιά, ἀλλά τοῦ χάρισε τήν εὐλογία νά τόν ἀγαποῦν σάν πατέρα ὅλα τά παιδιά τῆς γειτονίας του και μέ τόν τρόπο του νά τά βοηθήῃ πνευματικά. Τά κρίματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄδυσσος.

Ἄλλοτε πάλι ὁ Θεός δέν δίνει παιδιά, γιά νά βολεύεται και κανένα ὄρφανό. Εἶχα γνωρίσει κάποτε ἓναν καλό Χριστιανό, πού ἐξασκοῦσε τό ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ὅταν πέρασα μιά φορά ἀπό τήν πόλη¹ πού ἔμεινε, τόν ἐπισκέφτηκα και ἡ πολλή καλωσύνη του μέ ἔκαμπε νά παραμείνω και νά φιλοξενηθῶ μιά μέρα στό σπίτι του. Γνώρισα και τήν σύζυγό του, πού τοῦ ἔμοιαζε και αὐτή στίς ἀρετές. Καί ἀπό μέν τήν σύζυγο ἔμαθα γιά τήν πνευματική ζωή τοῦ συζύγου, ἀπό δέ τόν σύζυγο γιά τήν πνευματική κατάσταση τῆς συζύγου. Ἀργότερα ἔμαθα γι' αὐτούς και ἀπό πολλούς Χριστιανούς, πού τοῦς γνώριζαν, για-

---

1. Σημ. Ε.Π.Ο. Μετά τήν κοίμηση τοῦ εὐσεβεστάτου ζευγους και τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα «ἀποκαλύπτουμε» τήν πόλη, πού εἶναι ἡ Λάρισα-Θεσσαλίας.

τί τούς είχαν ευεργετήσει. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός τοῦ Θεοῦ ἐξασκοῦσε τί-
μια τό ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἐάν ἔβλεπε ὅτι κάποιος ἦταν ἀπα-
τεώνας, ὄχι μόνο δέν ἀναλάμβανε τήν υπόθεση, ἀλλά καί τόν ἤλεγχε
αὐστηρά, γιά νά συνέλθῃ. Ἐάν ἔβλεπε ἔνοχο, ἀλλά μετανιωμένο,
προσπαθοῦσε νά συμβιδάσῃ κάπως τά πράγματα ἢ νά ἐλαττωθῇ ἡ
ποινή. Ἐάν ἔβλεπε φτωχό ἀδικημένο, δέν ἔπαιρνε καθόλου χρήματα καί
προσπαθοῦσε στήν δίκη νά δικαιωθῇ. Ζοῦσε πολύ ἀπλά, καί ἔτσι τά λί-
γα χρήματα πού ἔδγαζε τοῦ ἔφθαναν, ἀκόμη καί γιά νά βοηθᾷ φτω-
χές οικογένειες. Τό σπίτι τοῦ πιστοῦ δικηγόρου ἦταν μιά πραγματική
πνευματική ὄαση μέσα στήν Σαχάρα τῆς πόλεως. Ἐκεῖ μαζεῦονταν
ἄνθρωποι πονεμένοι, φτωχοί, ἀνεργοί, μέ οικογενειακά προβλήματα, στοῦς
ὁποίους συμπαραστεκόταν σάν καλός πατέρας. Εἶχε καί γνωστούς σέ
διάφορες θέσεις καί, ὅποιον ἔπαιρνε τηλέφωνο, γιά νά ἐξυπηρετήσῃ κά-
ποιον γιά καμιά δουλειά, γιά ἀρρώστιες κλπ., κανείς δέν τοῦ ἔλεγε «ὄχι»,
γιατί ὄλοι τόν ἀγαποῦσαν καί τόν ἐκτιμοῦσαν.

Μέ τόν ἴδιο τρόπο ἐργαζόταν καί ἡ γυναίκα του. Βοηθοῦσε φτωχά
παιδιά ἢ νέους πού εἶχαν δυσκολίες στίς σπουδές τους. Σάν μάνα τήν
εἶχαν. Κάποια στιγμή ὅμως μοῦ ἐξέφρασε ἕνα παράπονο. «Ὅταν πα-
ντρεύτηκα, πάτερ, μοῦ εἶπε, ἀμέσως παραιτήθηκα ἀπό καθηγήτρια,
γιατί εἶπα νά γίνω μιά καλή μητέρα. Ζητοῦσα ἀπό τόν Χριστό νά
μοῦ δώσῃ ἀκόμη καί εἴκοσι παιδιά, ἀλλά δυστυχῶς οὔτε ἕνα δέν μοῦ
ἔδωσε». Τότε τῆς εἶπα: «Ἐσύ, ἀδελφή, ἔχεις περισσότερα ἀπό πεντα-
κόσια παιδιά, καί ἀκόμη παραπονιέσαι; Ὁ Χριστός εἶδε τήν ἀγαθή σου
προαίρεση καί θά σέ ἀνταμείψῃ γι' αὐτήν. Τώρα πού βοηθᾷς γιά τήν
πνευματική ἀναγέννηση τόσων παιδιῶν, γίνεσαι καλύτερη μητέρα ἀπό
πολλές μητέρες καί ξεπερνᾷς καί ὅλες τίς πολύτεκνες μητέρες. Θά
ἔχῃς καί μεγαλύτερο μισθό, γιατί μέ τήν πνευματική ἀναγέννηση ἐξα-
σφαλίζονται τά παιδιά πνευματικά στήν αἰώνια ζωή». Εἶχαν ἐν τῷ
μεταξύ υἱοθετήσῃ μιά κοπέλα καί τῆς εἶχαν γράψῃ τήν περιουσία
τους. Αὐτή τούς γηροκόμησε καί, ὅταν ἀναπαύτηκαν, πῆγε σέ Μο-
ναστήρι – ἄν καί τό σπίτι τους ἦταν σάν Μοναστήρι, γιατί διαβάζονταν
ὅλες οἱ Ἀκολουθίες. Στόν Ἑσπερινό καί στό Ἀπόδειπνο εἶχαν καί
ἄλλους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς· Μεσουκτικό καί Ὁρθορο τά διάβαζαν οἱ
τρεῖς. Οἱ εὐλογημένες αὐτές ψυχές πολλές ψυχές πονεμένων ἀνέπαυσαν.
Ὁ Θεός νά ἀναπαύσῃ καί αὐτούς.

Γι' αὐτό λέω ὅτι ὁ μεγαλύτερος καί καλύτερος πολύτεκνος εἶναι
ὁ ἄνθρωπος πού ἀναγεννήθηκε πνευματικά καί βοηθᾷ γιά τήν πνευ-
ματική ἀναγέννηση τῶν παιδιῶν ὅλου τοῦ κόσμου, γιά νά ἐξασφαλίσουν
τίς ψυχές τους στόν Παράδεισο.

– Μερικοί, Γέροντα, πού δέν μποροῦν νά κάνουν παιδιά, σκέφτονται
νά υἱοθετήσουν κάποιο παιδάκι.

– Νάί, καλύτερα νά υἱοθετήσουν. Δέν πρέπει ὅμως νά ἐπιμένουν. Αὐτό
πού θέλει ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι πάντοτε καί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

– Γέροντα, οί θεοί γονεῖς πρέπει σέ κάποια ἡλικία νά ποῦν στό παιδί ὅτι τό ἔχουν υἱοθετήσῃ;

– Ἐ, τό καλύτερο εἶναι νά τό ποῦν στό παιδί σέ κάποια ἡλικία. Ἀλλά αὐτό πού ἔχει σημασία εἶναι νά ἀγαποῦν πολύ καί σωστά τό παιδί. Ὑπάρχουν παιδιά πού ζοῦν μέ τούς πραγματικούς γονεῖς τους καί ἀγαποῦν ἄλλους ἀνθρώπους πῶς πολύ, γιατί οἱ γονεῖς τους δέν ἔχουν ἀγάπη (σ. 70–73).

Οἱ πολύτεκνες οἰκογένειες.

Ὁ Θεός ἀγαπάει καί φροντίζει ιδιαίτερα τούς πολύτεκνους. Σέ μιά μεγάλη οἰκογένεια δίνονται πολλές εὐκαιρίες στά παιδιά νά ἀναπτυχθοῦν κανονικά, ἐφόσον οἱ γονεῖς τούς δίνουν σωστή ἀγωγή. Τό ἕνα παιδί βοηθάει τό ἄλλο. Ἡ μεγαλύτερη κόρη βοηθάει τήν μητέρα, τό δεύτερο παιδί φροντίζει τό μικρότερο κ.λπ. Ὑπάρχει αὐτό τό δόσιμο καί ζοῦν μέσα σέ μιά ἀτμόσφαιρα θυσίας καί ἀγάπης. Ὁ μικρός τόν μεγάλο καί τόν ἀγαπᾷ καί τόν σέβεται. Αὐτό φυσιολογικά καλλιεργεῖται σέ μιά πολύτεκνη οἰκογένεια.

Πι' αὐτό, ὅταν στήν οἰκογένεια εἶναι μόνον ἕνα ἢ δύο παιδιά, οἱ γονεῖς χρειάζεται πολύ νά προσέξουν πῶς θά τά μεγαλώσουν. Συνήθως κοιτάζουν νά μήν τούς λείψῃ τίποτε, ὅποτε τά παιδιά τά ἔχουν ὅλα δικά τους καί ἀχρηστεύονται τελείως. Πᾶρε μιά κοπέλα μοναχοκόρη πού τά ἔχει ὅλα. Ἐχει τήν ὑπηρετρία, πού θά τῆς φέρῃ τό φαγητό στήν ὥρα του, πού θά τῆς νοικοκυρέψῃ τό δωμάτιό της κ.λπ. Ἡ ὑπηρετρία πληρώνεται, ἀλλά καλλιεργεῖται κίβλας, γιατί δίνεται, προσφέρει, ἐνῶ αὐτή, ἂν δέν κάνῃ καμμιά θυσία, μένει κούτσουρο, ἀκαλλιεργητή. Ἐγώ συνιστῶ στους νέους νά πάρουν σύζυγο ἀπό πολύτεκνη οἰκογένεια, γιατί τά παιδιά πού μεγαλώνουν μέ οικονομική δυσκολία συνηθίζουν στήν θυσία, ἐπαδῆ σκέφτονται πῶς νά βοηθήσουν τούς γονεῖς. Αὐτό σπάνια τό συναντᾷς στά καλομαθημένα παιδιά.

Ἀλλά καί οἱ πολύτεκνοι γονεῖς ἔχουν πλούσια καρδιά. Θυμᾶμαι στήν Κατοχή ἦταν στήν γειτονιά μας ἕνα παιδάκι ὄρφανό, πού εἶχε μείνει τελείως μόνο του. Ἐνας πολύτεκνος οἰκογενειάρχης, μέ δέκα παιδιά, τό λυπήθηκε, τό πήρε στό σπίτι του καί τό μεγάλωσε καί αὐτό μαζί μέ τά δικά του παιδιά. Καί ξέρετε ἔπειτα τί εὐλογίες εἶχε ἀπό τόν Θεό! Θά τόν ἀφῆνε ὁ Θεός ἀδοθήθητο μέ τέτοιο φιλότιμο πού εἶχε;

Ἐνας πολύτεκνος μπορεῖ στίς ἀρχές νά ἀντιμετωπίσῃ δυσκολίες, ἀλλά ὁ Θεός δέν θά τόν ἀφήσῃ. Νά σᾶς πῶ καί γιά μιά ἄλλη περίπτωση: Ἐνας πολύτεκνος, πού εἶχε ἔξι παιδιά, μοῦ εἶπε μιά φορά νά κάνω προσευχή νά φωτίξῃ ὁ Θεός τούς νοικοκυραίους νά μήν τόν βγάξουν ἀπό τό σπίτι. Δυστυχῶς, πολλοί ἰδιοκτῆτες, ἐνῶ νοικιάζουν τό σπίτι τους σέ οἰκογένειες μέ δύο ἀνθρώπους καί πέντε σκύλους ἢ γατιά, πού τό μωρνατεύουν, δέν θέλουν οἰκογένειες μέ πολλά παιδιά, γιά νά μήν τούς χελάσουν δῆθεν τό σπίτι τους. Αὐτός λοιπόν ὁ οἰκογενειάρχης εἶχε κουραστή

ὁ καημένος νά τόν διώχῃ ὁ ἕνας ιδιοκτήτης, νά μὴν τοῦ νοικιάσῃ τό σπίτι του ὁ ἄλλος καί νά μεταφέρῃ τά παιδάκια του καί τά πράγματά του ἀπό σπίτι σέ σπίτι μέ πολλή ἀγωνία. Ἐργαζόταν σκληρά, οικονομοῦσε τά ἀπαραίτητα γιά τήν οἰκογένειά του καί δέν ἔκανε παζάρια γιά τό ἐνοίκιο, ἀρκεῖ νά τόν ἀφηναν οἱ ιδιοκτήτες νά μείνῃ λίγα χρόνια, γιά νά μὴν ταλαιπωροῦνται μέ τίς μετακομίσεις. Ὅταν τά ἄκουσα αὐτά, τόν πόνεσα καί τοῦ εἶπα: «Μή στενοχωριέσαι· ὁ Θεός ἔχει στόν λογαριασμό Του καί τά δικά σου παιδιά. Αὐτός εἶναι ὁ Δημιουργός πού δίνει στά παιδιά τό κυριώτερο, τήν ψυχή, ἐνῶ ἐσύ μέ τήν σύζυγο, σάν συνδημιουργοί, δίνετε τό σῶμα. Ἐπομένως ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται πιά πολύ ἀπό σᾶς γιά τά παιδιά σας». Δέν πέρασαν δυό-τρεῖς μῆνες, ἔρχεται χαρούμενος καί μοῦ λέει: «Δόξα τῷ Θεῷ, ὁ Θεός μοῦ οἰκονόμησε καί σπίτι καί μοῦ περισσεύουν καί ἀρκετά χρήματα». Τόν ρώτησα τί συνέβη καί μοῦ διηγήθηκε τό ἔξις περιστατικό:

«Πηγαίνοντας γιά τό χωριό μου, κάθησα λίγο στό πρακτορεῖο, μέχρι νά ἔρθῃ ἡ ὥρα νά φύγῃ τό λεωφορεῖο. Μέ πλησιάζει λοιπόν ἕνας λαχειοπώλης καί μοῦ λέει νά πάρω λαχεῖα. Ἐγώ, ἐπειδή εἶχα τήν ἀρχή ὡς Χριστιανός νά μὴν παίρνω λαχεῖα, τοῦ εἶπα ὅτι δέν ἤθελα. Ὅταν ὅμως εἶδα τόν λαχειοπώλη νά φεύγῃ, σκέφτηκα μήπως εἶχε μεγάλη ἀνάγκη, γι' αὐτό τόν φώναξα πάλι καί ἔβγαλα χρήματα νά τοῦ πληρώσω ἕνα λαχεῖο, χωρίς νά τό πάρω. Μά ὁ λαχειοπώλης ἦταν φιλότιμος καί δέν τό δέχθηκε αὐτό. Πάλι στενοχωρήθηκα καί, ἐπειδή ἤθελα νά τόν βοηθήσω, τοῦ εἶπα: «Δῶσ' μου ἕνα λαχεῖο· ἴσως μοῦ χρειασθῇ». Καί ἀγόρασα ἕνα λαχεῖο μέ σκοπό νά χαρῆ ὁ ἄλλος καί ἐγώ νά στενοχωρηθῶ καί λίγο, πού παρέδηκα τό τυπικό μου. Ἐκεῖνο λοιπόν τό λαχεῖο κέρδισε ἕνα μεγάλο ποσό, ἀγόρασα σπίτι καί μοῦ περισσεύσαν καί χρήματα, γιά νά μεγαλώσω τά παιδιά μου. Ἐμαθα καί ποῦ ἔμενε ὁ λαχειοπώλης καί πῆγα ἀθόρυβα καί τοῦ ἄφησα στήν θυρίδα του ἕναν φάκελο μέ ἀρκετά χρήματα, ἐπειδή ἤξερα πῶς δέν θά τά δεχόταν, ἐάν τοῦ τά ἔδιναν στά χέρια». Εἶναι φοβερό πῶς ἐνεργεῖ στους φιλότιμους ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ! (σ. 73–76).

Οἱ ἐκτρώσεις εἶναι φοβερή ἁμαρτία.

– Γέροντα, κάποια κυρία σαράντα χρόνων, πού ἔχει μεγάλα παιδιά, εἶναι ἔγκυος τριῶν μηνῶν. Ὁ ἄνδρας της τήν ἀπειλεῖ πῶς, ἂν δέν κάνῃ ἔκτρωση, θά τήν χωρίσῃ.

– Ἄν κάμῃ ἔκτρωση, θά τήν πληρώσουν τά ἄλλα παιδιά τους μέ ἀρρώστια καί ἀτυχήματα. Σήμερα οἱ γονεῖς σκοτώνουν τά παιδιά μέ τίς ἐκτρώσεις καί δέν ἔχουν τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Παλιά, ἂν γεννιόταν ἕνα παιδάκι ἀρρωστο, τό βάπτιζαν, πέθαινε ἀγγελόδι, καί ἦταν πιά ἀσφαλισμένο. Εἶχαν οἱ γονεῖς καί ἄλλα γερά παιδιά, εἶχαν καί τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Τώρα γερά παιδιά τά σκοτώνουν μέ τίς ἐκτρώσεις καί διατηροῦν στήν ζωὴ ἄλλα πού εἶναι ἀρρωστημένα. Τρέχουν οἱ γονεῖς στήν Ἀγγλία,

στήν Ἀμερική νά τά θεραπεύσουν. Καί συνεχίζεται μετά νά γεννιοῦνται πιό ἄρρωστα, γιατί καί αὐτά, ἂν ζήσουν καί κάνουν οἰκογένεια, μπορεῖ νά γεννήσουν πάλι ἄρρωστα παιδιά, ὅποτε τί βγαίνει; Ἐνῶ, ἂν γεννοῦσαν μερικά παιδιά, δέν θά ἔτρεχαν τόσο πολύ γιά τό ἕνα, τό ἄρρωστο. Θά πέθαινε καί θά πήγαινε ἀγγελοῦδι.

– Γέροντα, διάβασα κάπου ὅτι κάθε χρόνο γίνονται σέ ὅλο τόν κόσμο πενήντα ἑκατομμύρια ἐκτρώσεις καί διακόσιες χιλιάδες γυναῖκες πεθαίνουν ἀπό τίς ἀμβλώσεις πού κάνουν¹.

– Σκοτώνουν τά παιδιά, γιατί λένε ὅτι, ἂν πληθύνῃ ὁ κόσμος, δέν θά ἔχουν νά φᾶνε, νά συντηρηθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Τόσες ἀκαλλιέργητες ἐκτάσεις ὑπάρχουν, τόσα δάση, πού σέ λίγο χρόνο, μέ τά μέσα πού ὑπάρχουν σήμερα, μποροῦν νά τά κάνουν λ.χ. ἐλαιῶνες καί νά τά δώσουν στούς ἀκτήμονες. Δέν εἶναι ὅτι θά κοποῦν τά δένδρα καί δέν θά ὑπάρχει ὀξύγονο, γιατί πάλι δένδρα θά μποῦν. Στήν Ἀμερική καίνε τό σιτάρι καί ἐδῶ στήν Ἑλλάδα πετοῦν τά φρούτα κλπ. στήν χωματερή, καί ἐκεῖ στήν Ἀφρική οἱ ἄνθρωποι πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα. Ὅταν στήν Ἀθουσία πέθαιναν οἱ ἄνθρωποι ἀπό πείνα, γιατί εἶχε πολλή ἀνομοβρία, εἶχα πεῖ σέ κάποιον γνωστό μου ἐφοπλιστή, πού βοηθαί σέ τέτοιες περιπτώσεις, νά πάη στήν χωματερή καί νά παρακαλέσῃ νά φορτώσῃ κανένα πλοῖο νά τά πάη ἐκεῖ δωρεάν. Μέ κανέναν τρόπο δέν τοῦ ἔδωσαν. Πόσες χιλιάδες ἔμβρυα σκοτώνονται κάθε μέρα²! **Ἡ ἐκτροφή εἶναι φοβερή ἁμαρτία. Εἶναι φόνος, καί μάλιστα πολύ μέγας φόνος, γιατί σκοτώνονται ἀβάπτιστα παιδιά. Πρέπει νά καταλάβουν οἱ γονεῖς ὅτι ἡ ζωὴ ἀρχίζει ἀπό τήν στιγμή τῆς συλλήψεως.**

Μιά νύχτα ὁ Θεός ἐπέτρεψε νά δῶ ἕνα φοβερό ὄραμα, πού μέ πληροφόρησε γι' αὐτό τό θέμα! Ἦταν βράδι, Τρίτη τῆς Διακαινησίμου τό 1984. Εἶχα ἀνάψει δυό κεράκια μέσα σέ δυό τενεκεδάκια, ὅπως συνηθίζω νά κάνω, ἀκόμη καί ὅταν κοιμᾶμαι, γιά ὅλους ὅσους πάσχουν ψυχικά καί σωματικά. Σ' αὐτούς συμπεριλαμβάνω ζῶντες καί κεκοιμημένους. Στίς δώδεκα τά μεσάνυχτα, ἐκεῖ πού ἔλεγα τήν Εὐχή, βλέπω ἕνα μεγάλο χωράφι περιφραγμένο μέ μιά μάνδρα, σπαρμένο μέ σιτάρι πού μόλις ἀρχίζει νά ψηλώνῃ. Ἐγώ στεκόμουν ἔξω ἀπό τό χωράφι, ἄναθα κεριά γιά τούς κεκοιμημένους καί τά στερέωνα πάνω στόν τοῖχο τῆς μάνδρας. Ἀριστερά ἦταν ἕνας ξερότοπος, γεμάτος βράχους καί κρημνοῦς, πού σειόταν

1. **Σημ. Ε.Π.Ο.** Τό 1994, κατά τήν Παγκόσμια Σύσκεψη τοῦ ΟΗΕ γιά τόν πληθυσμό τῆς Γῆς, στό Κάιρο τῆς Αἰγύπτου, ἀνακοινώθηκε ἐπίσημα ὅτι σέ παγκόσμια κλίμακα γίνονται κάθε χρόνο **500.000.000 (πεντακόσια ἑκατομμύρια) ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ!** Στήν Ἑλλάδα γίνονται κάθε χρόνο 300.000 ἐκτρώσεις καί πλέον, πού σημαίνει ὅτι κάθε ἡμέρα γίνονται 1.000 ἐκτρώσεις καί πλέον, ἰδιαίτερα τά Σαββατοκύριακα, καί μάλιστα ΔΩΡΕΑΝ, ἔπατα ἀπό τή «νομιμοποίησή» τους ἀπό τό Κράτος τό 1986, παρ' ὅτις διαμαρτυρίες τῆς Ἐκκλησίας καί πολλῶν Συλλόγων, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ Π.Ε.Φ.Π.

2. **Σημ. Ε.Π.Ο.** Ἄν ὄντως γίνονται κατ' ἔτος 500.000.000 ἐκτρώσεις, τότε σέ παγκόσμια κλίμακα ἀναλογοῦν περίπου τήν ἡμέρα 1.370.000 ἐκτρώσεις! Ἀνήκουστο καί φοβερότατο!

συνέχεια από μία δυνατή βοή από χιλιάδες σπαραχτικές φωνές, πού σου σπάρραζαν τήν καρδιά. Καί ὁ πιό σκληρός ἄνθρωπος, ἂν τίς ἀκουγε, ἦταν ἀδύνατο νά μή συγλυνισθῇ. Ἐνῶ ὑπέφερα ἀπό τίς σπαραχτικές φωνές καί ἀναρωτιόμουν ἀπό πού προέρχονται καί τί σημαίνουν ὅλα αὐτά πού ἐβλεπα, ἀκουσα μιά φωνή νά μοῦ λέη: «Τό χωράφι μέ τό σπαρμένο σιτάρι, πού δέν ἔχει ἀκόμη ξεσταχιάσει, εἶναι τό Κοιμητήρι μέ τίς ψυχές τῶν νεκρῶν πού θά ἀναστηθοῦν. Στόν τόπο δέ πού σείεται ἀπό τίς σπαραχτικές φωνές θρίσκονται οἱ ψυχές τῶν παιδιῶν πού ἔχουν σκοτωθῇ μέ τίς ἐκτρώσεις!»! Ἐπειτα ἀπό αὐτό τό ὄραμα μοῦ ἦταν ἀδύνατο νά συνέλθω ἀπό τόν μεγάλο πόνο πού δοκίμασα γιά τίς ψυχές ἐκείνων τῶν παιδιῶν. Οὔτε νά ξαπλώσω μποροῦσα, γιά νά ξεκουρασῶ, παρόλο πού ἤμουν κατάκοπος ἐκείνη τήν ἡμέρα¹.

– Γέροντα, μπορεῖ νά γίνη κάτι, ὥστε νά ἀρθῇ ὁ νόμος γιά τίς ἐκτρώσεις;

– Μπορεῖ, ἀλλά χρειάζεται νά κινηθῇ ἡ Πολιτεία, ἡ Ἐκκλησία κλπ., ὥστε νά ἐνημερωθῇ ὁ κόσμος γιά τίς συνέπειες πού θά ἔχη ἡ ὑπογεννητικότητα. Οἱ Ἱερεῖς νά ἐξηγήσουν στόν κόσμο ὅτι ὁ νόμος γιά τίς ἐκτρώσεις εἶναι ἀντίθετος πρὸς τίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου. Οἱ γιατροί πάλι ἀπό τήν δική τους πλευρά νά μιλήσουν γιά τοὺς κινδύνους πού διατρέχει ἡ γυναίκα πού κάνει ἔκτρωση. Βλέπεις, οἱ Εὐρωπαῖοι εἶχαν τήν εὐγένεια καί τήν ἀφησαν κληρονομιά καί στά παιδιά τους. Ἐμεῖς εἶχαμε τόν φόβο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά τόν χάσαμε καί δέν τόν ἀφήσαμε κληρονομιά στήν ἐπόμενη γενιά, γι' αὐτό τώρα νομιμοποιούμε τίς ἐκτρώσεις, τόν πολιτικό γάμο...

Ἦταν παραβαίνη ἕνας ἄνθρωπος μιά ἐντολή τοῦ Εὐαγγελίου, εὐθύνεται μόνον αὐτός. Ἦταν ὅμως κάτι πού ἀντίκειται στίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου γίνεται ἀπό τό κράτος νόμος, τότε ἔρχεται ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ σέ ὅλο τό ἔθνος, γιά νά παιδαγωγηθῇ (σ. 76–78).

Ἐγκυμοσύνη καί θηλασμός.

Ἡ ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ ἀρχίζει ἀπό τήν ἐγκυμοσύνη. Ἄν ἡ μητέρα πού κυοφορεῖ συγχύζεται καί στενοχωριέται, τό ἔμβρυο μέσα στήν κοιλιά της ταράζεται. Ἐνῶ, ὅταν ἡ μάνα προσεύχεται καί ζῆ πνευματικά, τό παιδάκι στήν κοιλιά της μάνας ἀγιάζεται. Γι' αὐτό ἡ γυναίκα, ὅταν εἶναι ἐγκυος, πρέπει νά λήη τήν Εὐχή², νά μελετᾷ λίγο ἀπό τό Εὐαγγέλιο, νά ψάλλη, νά μῆν ἔχη ἄγχος, ἀλλά καί οἱ ἄλλοι νά προσέχουν νά μῆν τήν στενοχωροῦν. Τότε τό παιδί πού θά γεννηθῇ θά εἶναι

1. Σημ. Ε.Π.Ο. Τό ὄραμα τοῦτο μέ ἰδιόχειρο σημείωμά του ὁ μακαριστός Γέροντας παρέδωσε σέ ἐκπρόσωπο τοῦ Περιοδικοῦ «Φίλοι Πολυτέκνων» (νῦν «Ἑλληνορθόδοξη Πολύτεκνη Οἰκογένεια») καί πρωτοδημοσιεύθηκε στό εἰδικό ΑΦΙΕΡΩΜΑ γιά τίς ἐκτρώσεις τεύχος ὑπ' ἀρ. 26-27/1985, σ. 20.

2. Σημ. Ε.Π.Ο. Ἐνοεῖται ἡ Εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» ἢ «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σώσόν με», πού ἐπαναλαμβάνεται νοερά ἢ ψιθυριστά.

ἀγιασμένο καί οἱ γονεῖς δέν θά ἔχουν πρόβλημα μαζί του, οὔτε ὅταν εἶναι μικρό, οὔτε ὅταν μεγαλώσῃ.

Ἔστερα, ὅταν γεννηθῇ τό παιδί, πρέπει νά τό θηλάσῃ, ὅσο πῶ πολὺ μπορεῖ. Τό μητρικό γάλα δίνει ὑγεία στά παιδιά. Μέ τόν θηλασμό τά παιδιά δέν θηλάζουν μόνο γάλα· θηλάζουν καί ἀγάπη, στοργή, παρηγοριά, ἀσφάλεια, καί ἀποκοτῶν ἔτσι δυνατὸ χαρακτήρα. Ἀλλά καί τὴν ἴδια τὴν μητέρα τὴν βοηθαίει ὁ θηλασμός. Ὅταν οἱ μητέρες δέν θηλάζουν τά παιδιά, δημιουργοῦνται ἀνωμαλίες στὸν ὄργανισμό τους, πού μπορεῖ νά ὀδηγήσουν σέ μαστεκτομές.

Παλιά μιά μητέρα μπορεῖ νά θήλαζε καί τό παιδί τῆς γειτόνισσας, ἂν δέν εἶχε γάλα. Τώρα πολλές μητέρες βαριοῦνται νά θηλάσουν ἀκόμη καί τά δικά τους παιδιά. Ἡ μάνα πού τεμπελιάζει καί δέν θηλάζει τό παιδί, μεταδίδει τεμπελιά καί στό παιδί. Παλιά τά κοντιά μέ τό συμπυκνωμένο γάλα εἶχαν ἀπ' ἔξω μιά μάνα πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά της ἓνα παιδάκι. Τώρα ἔχουν μιά μάνα πού κρατάει κάτι λουλούδια! Δέν θηλάζουν οἱ μάνες τά παιδιά, ὅποτε τά παιδιά μεγαλώνουν ἀπαρηγόρητα. Ποιὸς θά τοὺς δώσῃ στοργή καί ἀγάπη; Τό κοντί μέ τό γάλα τῆς ἀγελάδας; Θηλάζουν ἀπὸ τό «παγωμένο» μπουκάλι καί παγώνει ἡ καρδιά τους. Ἔστερα, ὅταν μεγαλώσουν, ζητοῦν παρηγοριά στό μπουκάλι, στίς ταβέρνες. Πίνουν, γιὰ νά ξεχάσουν τό ἄγχος, καί γίνονται ἀλκοολικά. Ἄν δέν πάρουν στοργή τά παιδιά, δέν θά ἔχουν νά δώσουν στοργή, καί πάει σχοινί-κορδόνι. Ἔρχονται μετὰ οἱ μανάδες: «Κάνε προσευχή, πάτερ! Χάνω τό παιδί μου» (σ. 84-85).

Ἡ εὐθύνη τῶν γονέων γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Νά ἐμπιστευθοῦν οἱ γονεῖς τά παιδιά τους στὸν Θεό.

... Ὁ Θεὸς ἔδωσε στοὺς Πρωτοπλάστους, στὸν Ἀδάμ καί τὴν Εὐά, τὴν μεγάλη εὐλογία νά γίνωνται συνδημιουργοὶ Του. Στὴν συνέχεια οἱ γονεῖς, οἱ παπποῦδες κλπ. εἶναι καί αὐτοὶ συνδημιουργοὶ μέ τὸν Θεό, γιὰτὶ δίνουν τό σῶμα, ἐνῶ ὁ Θεὸς δίνει τὴν ψυχή.

Ὁ Θεὸς εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο ὑποχρεωμένος νά νοιαστῇ γιὰ τά παιδιά. Ὅταν βαπτισθῇ τό παιδάκι, ὁ Θεὸς διαθέτει καί ἓναν Ἄγγελο, γιὰ νά τό προστατεύῃ, ὅποτε τό παιδί προστατεύεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἀπὸ τὸν Φύλακα Ἄγγελο καί ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Ὁ Φύλακας Ἄγγελος εἶναι συνέχεια κοντὰ του καί τό βοηθαίει. Ὅσο μεγαλώνει τό παιδί, τόσο οἱ γονεῖς ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τίς εὐθύνες. Ἄν οἱ γονεῖς πεθάνουν, ὁ Θεός, καί ἀπὸ ψηλά καί ἀπὸ κοντά, ἀλλά καί ὁ Φύλακας Ἄγγελος ἀπὸ κοντά, συνεχίζουν γιὰ πάντα νά προστατεύουν τό παιδί.

Οἱ γονεῖς πρέπει νά βοηθοῦν πνευματικά τά παιδιά, ὅταν εἶναι μικρά, γιὰτὶ τότε καί τά ἐλαττώματά τους εἶναι μικρά καί εὐκόλα μποροῦν νά κοποῦν. Εἶναι ὅπως ἡ φρέσκια πατάτα· λίγο ἂν τὴν ξύσῃ, ξεφλουδίζεται. Ἄν ὅμως παλιώσῃ, πρέπει νά πάρῃς μαχαίρι νά τὴν καθαρίσῃς καί, ἂν ἔχη καί κανένα μαυράκι, πρέπει νά προχωρήσῃς καί πῶ βαθιά.

Ἄν τὰ παιδιά βοηθηθοῦν ἀπό μικρά καί γεμίσουν Χριστό, θά εἶναι κοντά Του γιά πάντα. Καί νά ξεφύγουν λίγο, ὅταν μεγαλώσουν, λόγω τῆς ἡλικίας ἢ μᾶς κακῆς συναναστροφῆς, πάλι θά συνέλθουν. Γιατί ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καί ἡ εὐλάβεια, πού πότισαν τίς καρδιές τους στήν μικρή ἡλικία, δέν εἶναι δυνατόν ποτέ νά ἐξαλειφθοῦν.

Ἦστερα, στήν ἐφηβεία, πού εἶναι ἡ πιό δύσκολη ἡλικία, ἡ ἀγωνία τῶν γονέων εἶναι μεγαλύτερη γιά τὰ παιδιά τους, μέχρι νά τά μορφώσουν καί νά τά ἀποκαταστήσουν. Οἱ γονεῖς τότε ἄς κάνουν ὅ,τι μποροῦν, γιά νά τά βοηθήσουν, καί ὅ,τι δέν μποροῦν νά κάνουν, γιατί ξεπερνάει τίς δυνάμεις τους, ἄς τό ἀναθέτουν στόν Παντοδύναμο Θεό. Ὅταν ἐμπιστευθοῦν τὰ παιδιά τους στόν Θεό, τότε ὁ Θεός εἶναι ὑποχρεωμένος νά βοηθήσῃ γιά πράγματα πού δέν γίνονται ἀνθρωπίνως. Ἄν λ.χ. τὰ παιδιά δέν ἀκοῦν, νά τά ἐμπιστευθοῦν στόν Θεό, καί ὄχι νά βρίσκουν διαφόρους τρόπους νά τά ζορίζουν. Νά πῆ ἡ μητέρα στόν Θεό: «Θεέ μου, δέν μ' ἀκοῦν τὰ παιδιά μου. Ἐγώ δέν μπορῶ νά κάνω τίποτε. Φρόντισέ τα Ἐσύ».

Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση προχθές στήν Ἀγρυπνία μιά μητέρα πού τήν γνώριζα ἀπό παλιά. Ἦρθε νά μέ χαιρετήσῃ. Βλέπω νά ἔχῃ μαζί της μόνον τὰ μεγαλύτερα παιδιά. «Ποῦ εἶναι τὰ μικρά;», τήν ρωτάω. «Στό σπίτι, Γέροντα, μοῦ λέει. Τέτοια μέρα θέλαμε νά ῥθοῦμε στήν Ἀγρυπνία καί εἶπαμε μέ τόν σύζυγο: “Ἀφοῦ σέ Ἀγρυπνία πᾶμε, δέν πᾶμε κάπου γιά διασκέδαση, ὁ Θεός θά διαθέσῃ ἕναν Ἄγγελο νά φυλάξῃ τὰ μικρά μας». Σπάνια συναντᾶς σήμερα τέτοια ἐμπιστοσύνη, γιατί τώρα, ὅπως ἔλειψε ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν παιδιῶν στους γονεῖς, ἔλειψε καί ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν γονέων στόν Θεό. Καί ἀκοῦς συχνά πολλούς γονεῖς νά λένε: «Γιατί τό δικό μας παιδί νά πάρῃ κακό δρόμο; Ἐμεῖς ἐκκλησιαζόμεστε». Δέν δίνουν τό κατσαβίδι στόν Χριστό νά σφίξῃ στά παιδιά λίγο καμμά ...δίδα. Θέλουν νά τά κάνουν ὅλα μόνοι τους. Καί ἐνῶ ὑπάρχει ὁ Θεός, πού προστατεύει τὰ παιδιά, καί ὁ Φύλακας Ἄγγελος εἶναι συνέχεια κοντά τους καί τά προστατεύει καί αὐτός, αὐτοί ἀγωνιοῦν, μέχρι πού ἀρρωσταίνουν. Καί παρόλο πού εἶναι πιστοί ἄνθρωποι, φέρονται σάν νά μήν ὑπάρχῃ Θεός, σάν νά μήν ὑπάρχῃ Φύλακας Ἄγγελος, ὅποτε ἐμποδίζουν τήν θεία ἐπέμβαση. Ἐνῶ πρέπει νά ταπεινώνονται καί νά ζητοῦν βοήθεια ἀπό τόν Θεό καί ὁ Καλός Θεός θά προστατέψῃ τὰ παιδιά (σ. 91-93).

Ἡ πνευματική ἀναγέννηση τῶν παιδιῶν.

– Γέροντα, γιά τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν εὐθύνονται μόνον οἱ γονεῖς;

– Κυρίως οἱ γονεῖς εὐθύνονται, γιατί, ἀνάλογα μέ τήν ἀνατροφή πού θά δώσουν στά παιδιά, θά γίνουν καλοί κληρικοί, καλοί ἐκπαιδευτικοί κ.λπ., καί θά βοηθοῦν καί αὐτά μέ τήν σειρά τους τὰ παιδιά, καί τά δι-

κά τους και του κόσμου. Η μητέρα μάλιστα έχει περισσότερη ευθύνη από τον πατέρα για την ανατροφή των παιδιών.

Αν οι γονείς κατά το διάστημα που το παιδάκι είναι ακόμη στην κοιλιά της μητέρας προσεύχονται, ζούν πνευματικά, το παιδάκι θα γεννηθῆ ἁγιασμένο. Καί στην συνέχεια, ἂν τό βοηθήσουν πνευματικά, θά γίνῃ ἁγιασμένος ἄνθρωπος καί θά βοηθή τήν κοινωνία, εἴτε στήν Ἐκκλησία θά διακονῆ εἴτε στήν ἐξουσία θά ἀνεβῆ κ.λπ. Πρέπει ὅλοι νά βοηθοῦμε τά παιδιά, ὥστε νά γίνουν σωστοί ἄνθρωποι καί νά μείνῃ λίγο προζύμι γιά τίς ἐπόμενες γενιές. Γιατί τώρα, ὅπως πᾶνε τά πράγματα, πάει νά χαθῆ καί τό προζύμι. Καί ἂν χαθῆ τό προζύμι, μετά τί θά γίνῃ;

Οἱ γονεῖς που γεννοῦν τά παιδιά καί τούς δίνουν τό σῶμα πρέπει νά συντελέσουν, ὅσο μποροῦν, καί στήν πνευματική ἀναγέννησή τους. Γιατί ὁ ἄνθρωπος, ἔάν δέν ἀναγεννηθῆ πνευματικά, εἶναι γιά τήν κόλαση. Ὑστερα οἱ γονεῖς, ὅτι δέν μποροῦν νά κάνουν οἱ ἴδιοι γιά τά παιδιά τους, θά τό ἀναθέσουν σέ δασκάλους. Γι' αὐτό λέει καί ἡ Ἐκκλησία μας «τούς γονεῖς ἡμῶν καί διδασκάλους». Ὑπάρχουν ὅμως καί οἱ πνευματικοί Πατέρες, που μπορεῖ νά μήν ἔχουν παιδιά, ἀλλά βοηθοῦν πύ θετικά στήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν, γιατί ἐργάζονται γιά τήν πνευματική τους ἀναγέννηση.

Θέλω νά πῶ, ὅλοι πρέπει νά βοηθοῦν, καθένας μέ τόν τρόπο του, μέ τό παράδειμά του, γιά νά ἀναγεννηθοῦν τά παιδιά, ὥστε νά ζήσουν εἰρηνικά σ' αὐτήν τήν ζωή καί νά πᾶνε στόν Παράδεισο. Ὅταν τά παιδιά γίνουν πνευματικοί ἄνθρωποι, οὔτε νόμους χρειάζονται οὔτε τίποτε. «Δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται (Α' Τιμοθ. 1, 9). Ὁ νόμος εἶναι γιά τούς παρανόμους. Ἡ πνευματική ἐξουσία εἶναι ἀνώτερη ἀπό τίς ἀνθρώπινες ἐξουσίες (σ. 93-94).

Τό παράδειγμα τῶν γονέων.

– Γέροντα, ὅταν τό παιδί δέν ὑπακούῃ καί ἀντιδρᾷ, πῶς πρέπει νά φερθοῦν οἱ γονεῖς;

– Γιά νά μήν ὑπακούῃ τό παιδί καί νά φέρεται ἄσχημα, κάτι θά φταίῃ. Μπορεῖ νά βλέπῃ ἄσχημες σκηνές ἢ νά ἀκούῃ ἄσχημα λόγια μέσα στό σπίτι ἢ ἔξω ἀπό αὐτό. Πάντως τά παιδιά στά πνευματικά θέματα τά βοηθοῦμε κυρίως μέ τό παράδειμά μας, ὄχι μέ τό ζόρισμα. Περισσότερο μάλιστα τά βοηθαίῃ ἡ μητέρα μέ τό παράδειμά της, μέ τήν ὑπακοή της καί τόν σεβασμό της πρὸς τόν σύζυγο. Ἄν σέ κάποιον θέμα ἔχῃ διαφορετική γνώμη ἀπό ἐκεῖνον, ποτέ νά μήν τήν ἐκφράξῃ μπροστά στά παιδιά, γιά νά μήν τό ἐκμεταλλεῦεται ὁ πονηρός. Ποτέ νά μή χαλνᾷ τόν λογιισμό τῶν παιδιῶν γιά τόν πατέρα. Ἀκόμη καί ἂν φταίῃ ὁ πατέρας, νά τόν δικαιολογῆ. Ἄν λ.χ. φερθῆ ἄσχημα, νά πῆ στά παιδιά: «ὁ μπαμπάς εἶναι κουρασμένος, γιατί ξενύχτησε, γιά νά τελειώσῃ μιᾶ ἐπείγουσα δουλειά. Καί αὐτό γιά σᾶς τό κάνει».

Πολλοί γονείς μαλώνουν μπροστά στα παιδιά και τους δίνουν άσχημα μαθήματα. Τά καημένα τά παιδιά θλίβονται. Αρχίζουν μετά οι γονείς, για να τά παρηγορήσουν, να τους κάνουν όλα τά χατίρια. Πηγαίνει ο πατέρας και καλοπιάνει τό παιδί: «Τί θέλεις, χρυσό μου, να σου πάρω;». Πηγαίνει και ή μάνα, τό καλοπιάνει κι εκείνη και τελικά τά παιδιά μεγαλώνουν μέ νάζια και καμώματα και ύστερα, αν δέν μπορούν οι γονείς να τους δώσουν ό,τι τους ζητούν, τους άπειλουν ότι θά αυτοκτονήσουν...

"Όταν τά παιδιά βλέπουν τους γονείς τους να έχουν άγάπη μεταξύ τους, να έχουν σεβασμό, να φέρονται μέ σύνεση, να προσεύχονται κ.λπ., τότε αυτά τά τυπώνουν στην ψυχή τους. Γι' αυτό λέω ότι ή καλύτερη κληρονομιά, πού μπορούν να αφήσουν οι γονείς στα παιδιά τους, είναι να τους μεταδώσουν την δική τους ευλάβεια... (σ. 94-96).

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΕΚΤΡΩΣΗ:
«Η ΕΣΧΑΤΗ ΑΝΟΜΙΑ»

Αφιέρωμά μου στον Άγιο Νικόδημο

Frank Schaeffer
ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ

ΑΝΑΖΗΤΩ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΣΤΕΡΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
 ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ
 ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ
 ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ

Το σημαντικό είναι να είμαστε ενωμένοι... Και καθώς, ως «σχιστή ανωνίμη» χαρακτηρίζομαι ο Σπυρίδωνος την Εκκλησία με όλες τις συνέπειες της, που είναι «απίστευτο κέλευσμα»... απειθαρεία!

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (σ. 2)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
 ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
 Βοηθήστε στην επικοινωνία και κριτική διάδοση των

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
 στα επίκαιρα **ΘΕΜΑΤΑ**

ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗ ΓΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΙ ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΝΑΙ Ή ΟΧΙ;

Γνωρίζετε τους «προβληματικούς και τά διλήμματα» (θλ.α.3), πού παρουσιάζουν, όχι μόνο από πλευρά έπιστημονική, αλλά και ήθικη και θεολογική, δικονομική, ψυχολογική και άνθρωπιστική; Για όλα αυτά **ΜΕΛΕΤΗΣΤΕ** αυτό τό τεύχος.

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (σ. 2)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
 ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
 Βοηθήστε στην επικοινωνία και κριτική διάδοση των

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΓΑΜΟΣ
 κατά τον Άγιο Νικόδημο τον Άγιορείτη (1749-1809)
 (Εισήγηση αέ Συνέδριου)

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (σ. 2)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
 ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
 Βοηθήστε στην επικοινωνία και κριτική διάδοση των

«Τίς τέρας καίτοι (τίς παιδαγωγός) σάν άπαι άλλα μίσην (όδη επίκληση μακαρίτη). Π' ήρ' έον τού βιβλίου πρηνή καί διακρινόμενα τάς άποφάσεις...» Άγιος Νικόδημος Χρυσόστομος, Ρ.Σ. 29, 284, ΕΒΕ 11, 394

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
 Γιάννης ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Κατωκοινιάλιώτου

1 «Περί της άγωγής των παιδιών»
 (Απόσπασμα από τό εικοστόμερο βιβλίο «Όσις και Λόγιος» της Ι. Μονής Χρυσοστόμου Χανίων, βλ. σελ. 7-22 του παρόντος).

2 «Γίμνος-Συζήτιο»
 (Απόσπασμα από τό εικοστόμερο σελ. 22). Σ' άδελφόν τού Ι. Παναγιώτη «Η Μεταμόρφωση τού Σπυρίδωνος» «Αδελφότητα Σπυρίδωνος», βλ. σελ. 22-29 του παρόντος).

«Ότι γάρ δι' άδίκων ουκ έστιν ούδέ φιλίχρηστος, αλλά και όρμητος, άλλως έστιν, ήν άποστολής θέσπισαν, ως την τήν φιλίχρηστων πληγήν εισαγάγετον. (Αγ. Ιωάννης Χρυσοστόμος, ΕΒΕ 11, 29)

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (σ. 2)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
 ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ
 Βοηθήστε στην επικοινωνία και κριτική διάδοση των

Τά εικονιζόμενα εδώ τεύχη υπ' άρ. 86/2000, 90/2001, 94/2002, 98/2003 είναι προηγούμενα ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ τού δευτέρου-6' 3μήνου (Απριλίου-Ιουνίου) τών αντίστοιχων έτών, τά όποια **άποστέλλονται μόνο ταχυδρομικά στους τακτικούς Άναγνώστες**, δωρεάν πάντοτε. Δέν διανέμονται δηλαδή από τους Ι. Ναούς, όπως τά τεύχη τού πρώτου-α' και τετάρτου-δ' 3μήνου εκάστου έτους (πριν από τό Πάσχα και τά Χριστούγεννα). "Όσοι δέν τά έχουν και θά τά ήθελαν μπορούν να τά προμηθευθούν από τά Γραφεία τής Π.Ε.Φ.Π. ή να τηλεφωνήσουν ή να γράψουν, για να τους άποσταλούν ΔΩΡΕΑΝ.

"Όπως φαίνεται από τους τίτλους τών θεμάτων τους, είναι γενικού ενδιαφέροντος και ή ανάπτυξη είναι έκτενης και τεκμηριωμένη.

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ • ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ